

גליון מס' 63

ב"ה, ערב שבת קודש פר' אמור תשפ"א

כ"ק רוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו

ערב ל"ג בעומר, שיחה עשירה ומרוממת,
רוויית אוצרות מגדולי הדורות, עם הגה"ח רבי
מנחם מענדל פויגל שליט"א, ראש הכוללים
של 'מעייני ישראל' • על תורתו של התנא
האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע, על היום
הגדול ואורותיו הקדושים, על לימוד פנימיות
התורה ועל הדבקים בה ובאורחותיה •
ואשרי העומדים על סודך

לב חכם ישכיל פיהו
התועדות להילולא דרשב"י
הגה"ח הרב חיים שלום דייטש

סיני סיני לו נקרא
מבט מעמיק על כוחו של רשב"י
'החוזר' הגה"ח הרב יואל כהן

האור החדש של רשב"י

ביניהן: מכיוון שבברכה ההמשכה נעשית על-ידי מי שבידו לצוות על המשכת השפע, הרי לאחר שהמברך בירך – בוודאי תומשך ההשפעה; ואילו בתפילה אין ודאות שהבקשה אכן תתמלא. חובת התפילה היא לבקש ולהתחנן, אך מילוי הבקשה תלוי בקב"ה.

זו מעלת הברכה על התפילה: מלבד זאת שהמברך עומד בדרגה נעלית יותר, של דבקות והתאחדות עם האלוקות עד שניתנה לו שליטה כביכול על מקור השפע האלוקי, הרי שבדרך זו ההמשכה היא ודאית ומוחלטת.

עם זה, יש מעלה בהמשכה הנעשית על-ידי תפילה: ברכה יכולה להמשיך רק את השפע האלוקי שכבר קיים בשורש העליון, ואילו התפילה היא בקשה ליצירת שפע אלוקי חדש במקור העליון.

צמצומים בשלבי ירידת השפע

ליתר ביאור: מבואר במאמרי חסידות, על-יסוד המבואר בספרי קבלה, שכל ההשפעות הנמשכות לעולם הזה מקורן בעולם האצילות העליון; אלא ששפע זה נמשך, משתלשל ויורד מעולם לעולם וממדרגה למדרגה, עד שהוא מגיע ומתלבש בלבושי הטבע של העולם הזה הגשמי, ועל-ידי כך האדם התחתון מקבל שפע זה. בכל שלב ושלב של ירידת השפע מלמעלה למטה ייתכן צמצום ועיכוב מסוים בהמשכה.

דוגמה לדבר: כאשר אדם מחליט לעשות פעולה מסוימת, אין משמעות הדבר שמייד הוא ניגש לביצוע הפעולה. ההחלטה הייתה להלכה, שכן ראוי לעשות, אך לא למעשה – הוא עדיין לא החליט שאכן צריך לעשות את הדבר בפועל ממש. לאחר מכן הוא חושב שוב אם אכן ראוי לעשות זאת בפועל, וגם אם יחליט בוודאות שצריך לעשות זאת בפועל, ייתכן שיעלו שיקולים נוספים ומחשבות חדשות שיעכבו זאת. יש שלבים רבים בנפש השייכים לתכונן העשייה, ועד הביצוע בפועל ממש יש תהליך שלם של ירידת והמשכת העניין מהמחשבה הראשונית עליו ועד הבאתו לעולם המעשה.

וכך בנמשל: השורש הראשון של השפע האלוקי הוא בעולם האצילות. שם נקצבת החיות והשפע לכל פרט מברואי תבל. משם השפע יורד ומשתלשל ומתגשם, מעולם לעולם, עד שהוא מתלבש בלבוש הטבעי והגשמי, בדוגמת עסקי משא ומתן או כל כלי פרנסה אחר שבעולם הזה הגשמי, וכך באשר לכל פרטי הדברים של בני, חיי ומוזני. אלא שלעיתים, ההמשכה מהמקור הראשון עד מציאות האדם למטה מצטמצמת ומתעכבת מסיבות שונות, המעכבות את ההמשכה מלרדת למטה בפועל ממש.

זה עוד הבדל בין ברכה לתפילה: תפקידה של הברכה להמשיך את השפע שכבר קיים בשורש העליון מלמעלה למטה בלי עיכובים. המברך, שניתן לו הכוח לכך, והוא עומד למעלה מההשפעה, יכול לצוות ולהמשיך את השפע מלמעלה למטה, בלי שהיות וצמצומים; אך כל התעסקותו היא בשפע האלוקי שכבר קיים בשורש, ואילו שפע שאינו קיים בשורש – אין בכוחו להמשיך, כי אין הוא קיים במציאות.

לעומת זה, בתפילה היהודי פונה אל הקב"ה עצמו, שאינו מוגבל בשום מגבלה. אצלו אין שום הגבלות, ואם יעלה ברצונו – ביכולתו לשנות את מה שנקבע בסדר ההשתלשלות, ולהשפיע

בזוהר (ח"ג נט, ריש ע"ב) מסופר: פעם אחת העולם היה זקוק למטר. באו לפני רשב"י וסיפרו לו על כך, והוא אמר דרוש על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ועל-ידי כך ירדו גשמים.

בגמרא מפורטות כמה דרכים לפעול לירדת גשמים: על-ידי הוספת שש ברכות בתפילת שמונה-עשרה; על-ידי תעניות שגוזרים על הציבור (ובזה עצמו יש סדר שלם – כמה תעניות גוזרים, וכמבואר ברמב"ם הלכות תעניות); אף יש הסיפור המפורסם על חוני המעגל, שבזמן עצירת גשמים עג עוגה ועמד בתוכה ונשבע "איני זו עד שתרחם על בניך". ואילו אצל רשב"י ירידת הגשמים נעשתה ממילא – הוא רק אמר דרוש על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים" וירדו גשמים.

הבדל זה, בין פעולת שאר הצדיקים בביטול גזירת בצורת לבין פעולתו של רשב"י, מבטא את עומק גדולתו המיוחדת.

בין ברכה לתפילה

הדברים יובנו בהקדמת ההבדל בין ההשפעה הבאה על-ידי תפילה לבין ההשפעה הבאה על-ידי ברכה.

בתפילה, אין לאדם שליטה על השפע, וכל מה שביכולתו לעשות הוא להתחנן ולבקש מהקב"ה שירעיף עליו שפע אלוקי מלמעלה. זו פעולה 'מלמטה למעלה' – האדם משתדל לפעול ולעזור על-ידי עבודתו ותפילתו למטה את ה'למעלה' – את הקב"ה.

לעומתה, בברכה המברך אינו נמצא תחת ההשפעה ומבקש שימשיכו אותה אליו, אלא הוא כביכול עומד במקור השפע. פעולת הברכה היא להוריד ולהמשיך את השפע ממקורו העליון אל המציאות שלמטה.

לעומת הברכה, בתפילה היהודי פונה אל הקב"ה עצמו, שאצלו אין שום הגבלות ואם יעלה ברצונו, ביכולתו לשנות את מה שנקבע בסדר ההשתלשלות, ולהשפיע לנברא השפעה חדשה שאינה קיימת בשורש

לכן אופן נתינת הברכה הוא בדרך ציווי. כאשר צדיק מברך אין הוא מבקש מהקב"ה שימשיך שפע לאדם המתברך, אלא פועל ומצווה שהשפע שכבר קיים למעלה אכן יירד ויומשך לאדם. דבר זה ייתכן רק מפני שהצדיק, מתוך דבקותו המוחלטת בקב"ה, עומד בדרגה רוחנית עליונה שממנה בכוחו לצוות כביכול על השפע. פעולה זו נקראת המשכה 'מלמעלה למטה'. לכן כדי לברך, ושהברכה אכן תפעל, צריך כוח מיוחד. וכפי שנאמר באברהם אבינו, שהקב"ה העניק לו כוח מיוחד לפעול את המשכת השפע האלוקי על-ידי ברכה וציווי. זו גם הייחודיות שבברכת כוהנים ובברכת צדיקים, שניתן להם כוח מיוחד לפעול על-ידי ברכתם וציוויים את המשכת השפע מלמעלה למטה. לעומת זה, בתפילה, כל יהודי יכול ומצווה להתפלל. אין צורך להיות בדרגה רוחנית גבוהה דווקא, אלא כל יהודי יש לו הזכות ואף החובה להתפלל לה' ולבקש ממנו את בקשותיו. הבדל זה בין ברכה לתפילה מביא להבדל משמעותי נוסף

אין הגבלות

כאשר מתעמקים עוד בעניין עולה, שסיפור הזוהר על אופן ירידת הגשמים על-ידי רשב"י מבטא עומק נעלה עוד יותר. בדרך כלל, הפעולה בעולם על-ידי התורה היא כאשר הלומד תורה מגלה שעל-פי חכמת התורה פסק הדין הוא כך וכך, וממילא מציאות העולם, המתהווה מהקב"ה בכל רגע, בשביל ישראל המקיימים את התורה – צריכה להיות בהתאם, ואז היא נעשית כך בפועל. אמנם מדובר על פעולה בעולם על-ידי חכמת התורה שלמעלה משייכות לבריאה, אבל סוף-סוף פעולה זו עצמה מוגבלת גם כן – היא מוגדרת בכך שעל-פי חכמת התורה יש נימוק נכון ואמיתי לשינוי המתבקש; והשינוי תלוי ומוגבל בכללי החכמה של התורה, ואם מצד חכמת התורה אין מקום לביטול הגזירה – אזי גם מצד התורה אין מה לעשות. ואילו בתפילה אין שום הגבלות. בתפילה האדם שופך את נפשו לפני הקב"ה, וביכולתו לעורר רחמי שמים לביטול הגזירה גם אם אין לכך שום פתיחת פתח מצד חכמת התורה. בין אם יש לו זכויות ובין אם ח"ו לא, הקב"ה – כפי שהוא למעלה לגמרי מסדר ההשתלשלות וההגדרות של חכמה, גם מההגדרות של חכמת התורה – יכול להושיעו ולשנות את המציאות לחלוטין.

וזה החידוש בירידת הגשמים שפעל רשב"י על-ידי אמירת דברי תורה, לעומת המופתים העצומים שעשו תנאים אחרים: היו עוד תנאים שפעלו בבריאה באופן ניסי בכוח תורתם, וכמו המופת של רבי פנחס בן-יאיר, שבקע את הנהר לצורך הליכה לפדיון שבויים. אלא שהגזירה על הנהר "חלוק לי מימך" נבעה מכך שעל-פי תורה כל מהותו של הנהר היא בשביל עם ישראל, ולכן אל לו לעכב את הליכתו של רבי פנחס לצורך קיום מצווה חשובה זו. נמצא שרבי פנחס גילה את מציאותו האמיתית של הנהר כפי שהיא מצד חכמת התורה. ואילו בדרוש שרשב"י אמר לצורך הורדת הגשמים אין שום רמז שעל-פי תורה צריך לרדת גשם. הוא לא הוכיח בדבריו שעל-פי תורה העולם ראוי לגשם, אלא עצם אמירת התורה גרמה לשינוי הגדול שנעשה בעולם.

דבר זה נובע מכך שבלימוד התורה של רשב"י הייתה קיימת גם מעלת התפילה, הממשיכה אור חדש מאור-אין-סוף שלמעלה לגמרי מהשתלשלות ומהגבלת החכמה. כלומר, דרגת לימודו הייתה נעלית כליך, עד שבתורה שלמד האיר לו בגלוי אור-אין-סוף שלמעלה מהשתלשלות. לכן עצם עיסוקו בתורה המשיך בעולם אור-אין-סוף, ועל-ידי כך נעשה השינוי וירדו הגשמים.

החסידות בדוגמת תורת רשב"י

במאמרי חסידות מבואר, שהסיבה שהתפילה בכוחה לשנות את המציאות הגשמית היא לא רק מפני שעל-ידיה מגיעים לאור-אין-סוף הבלתי-מוגבל כנ"ל, אלא גם מפני שהתפילה מסמלת את עבודת האדם וזיכוכו. תוכן התפילה הוא שהאדם מתבונן בגדולת ה', ועולה משלב לשלב בקירוב אליו יתברך. האדם משנה את מציאותו ונעשה 'כל' ראוי לקבלת השפעה חדשה מאור-אין-סוף. עצם התנועה של התחנות להתעלות ולשנות את מציאותו, היא הכנה הנדרשת לצורך השינוי שייצגה בו על-ידי המשכת אור-אין-סוף באמצעות תפילתו.

כלומר, השינוי הנעשה על-ידי התפילה הוא לא רק מפני מעלת האור האלוקי הנמשך על-ידיה, אלא גם מצד עצם הזיכוך והשינוי שהיא גורמת למטה. הזיכוך הרוחני הנוצר באמצעות התפילה הוא כמו תנאי הכרחי לשם פעולת האור במציאות התחתונה.

לנבוא השפעה חדשה שאינה קיימת בשורש. יתרה מזו, גם אם בשורש נגזר שלא ירדו גשמים ח"ו וכדומה, התפילה יכולה לפעול שתומשך השפעה חדשה מאור-אין-סוף שלמעלה מהשתלשלות, ובכוח המשכה חדשה זו אכן ירדו גשמים.

אם כן, הברכה פועלת בשפע האלוקי שכבר קיים בסדר ההשתלשלות, ואילו התפילה מופנית אל האור האלוקי הבלתי-מוגבל, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, כדי לעורר רצון ושפע מחודשים, "יהי רצון – חדש – מלפניך".

השפעה בכוח התורה

נוסף על שני האופנים הנ"ל – ברכה ותפילה – יש דרך פעולה נוספת: על-ידי תורה.

חז"ל אומרים "מאן מלכי רבנן". 'רבנן' הם המלכים האמיתיים של העולם. לחכמי ישראל כוח לפעול במציאות הבריאה ולשנותה, שתהיה על-פי חכמת התורה. מכיוון שבעל-הבית האמיתי של העולם הוא הקב"ה, לכן כאשר תלמיד חכם אמיתי פוסק דין מסוים – פסק הדין פועל על מציאות הבריאה. יש סיפורים רבים על גדולי תורה, אפילו מהדורות האחרונים ממש, שקבעו פסק דין הלכתי – והדבר שינה ופעל במציאות הבריאה.

כאשר תלמיד חכם אמיתי פוסק דין, אין זו סברא ומסקנה שלו, אלא זה פסק דין של הקב"ה כביכול. כאשר היהודי לומד היטב את התורה, שהיא חכמתו יתברך, שכלו נעשה 'צינור' המביא ומגלה את ה'הבנה' של הקב"ה. לכן "מאן מלכי רבנן" – 'רבנן' נעשים כביכול המלך עצמו, וכדברי חז"ל "עבד מלך – מלך".

נמצא שבפעולת התורה על הבריאה קיימות שתי המעלות: מצד אחד אין זו תחינה ובקשה של האדם. הפעולה אינה נעשית על-ידי השתדלות 'מלמטה למעלה' כמו בתפילה, אלא 'רבנן' פועלים כמו 'מלך' המצווה כיצד צריך להיות. פעולת התורה בבריאה דומה לפעולתה של הברכה. ועם זה, ההמשכה אינה משורש ומקור הבריאה בלבד, כפי שזה בברכה, אלא התורה, שבמהותה היא למעלה לגמרי גם משורשו ומקורו של העולם, פועלת ומשנה את מציאותו שתהיה תואמת אליה. במובן זה פעולת התורה דומה להמשכה הנעשית על-ידי תפילה, שהיא מבחינה שלמעלה מהשתלשלות, למעלה משייכות לעולמות.

על-פי זה מובנת היטב מעלתו העצומה של רשב"י:

בדרך כלל, כדי לבצע פעולת שינוי במציאות הבריאה נזקקים לתפילה ולתענית, שיעוררו רצון חדש מלמעלה לבטל את הגזירה הקיימת מצד השורש. אפילו צדיקים גדולים, כמו חוני המעגל, היו צריכים להשתדלות מיוחדת, כמו לעמוד בתוך עוגה ולהישבע, כמסופר בגמרא. ואילו רשב"י פעל זאת בדרך ממילא – הוא אמר דרוש בתורה בלבד, ועל-ידי כך

ההמשכה בלימוד התורה אינה משורש ומקור הבריאה בלבד, כפי שזה בברכה, אלא התורה, שבמהותה היא למעלה לגמרי גם משורשו ומקורו של העולם, פועלת ומשנה את מציאותו שתהיה תואמת אליה

נמשכה המשכה חדשה בדרך 'מלמעלה למטה'. פעולתו הייתה באופן הדומה לברכה – 'מלמעלה למטה', אלא שהיא נפעלה על-ידי תורה, הממשיכה אור חדש שלמעלה מהשתלשלות – בדוגמת תפילה.

על-פי זה צריך לומר שבתורתו של רשב"י היו שתי המעלות הללו שבתפילה: (א) דרגת האור האלוקי שהאירה בתורתו ונמשכה על-ידי לימודו הייתה בחינת אור-אין-סוף שלמעלה לגמרי מהשתלשלות כנ"ל; (ב) בלימודו הייתה גם מעלת העבודה וזיכון מציאותו של התחתון שיש בתפילה.

מכל זאת עולה שבתורתו של רשב"י התמזגו שני קצוות הפוכים לגמרי:

מצד אחד, לימודו היה בדרגות הנעלות ביותר. על-ידי עיסוקו בתורה הוא המשיך מאור-אין-סוף שלמעלה לגמרי מסדר השתלשלות. והמשכה זו הייתה בדרך 'למעלה למטה': לא בדרך בקשה ותחינה כבתפילה, שבה יש ספק אם תתמלא הבקשה או לא, אלא בדרך ממילא – הוא עמד כביכול בדרגה נעלית זו, ובכוחו היה להמשיכה ולהורידה אל תוך מציאות העולם הגשמי;

ועם זה, בלימוד התורה שלו הייתה גם מעלת הזיכון ועבודת התחתון ועלייתו מלמטה למעלה. על-ידי לימודו, השינוי שנעשה במציאות התחתון היה על-ידי הכשרתו והיותו 'כלי' לכך.

נקודה עצמית הכוללת את כל המעלות

אך צריך ביאור: כיצד ייתכן שלימוד התורה יכלול את מעלת עליית התחתון והתאמתו להמשכה הנעלית? בלימוד התורה, האדם אינו עסוק בשינוי מציאותו האישית; עניינו של הלימוד הוא שהאדם לומד ו'קולט' את התורה האלוקית. אם כן, כיצד נעשה הוא 'כלי' לשינוי שיתרחש כתוצאה מהמשכת אור-אין-סוף?

ההסבר הוא שאצל רשב"י האיר בגלוי ממש שורש נשמתו, כמו שהיא מושרשת ומאוחדת ממש בעצמות אין-סוף. מצד בחינה זו מתמזגות שתי המעלות יחד: המעלה של המשכה מהבחינה העליונה ביותר, וגם המעלה של הזדככות המטה והתאמתו לגילוי העצום. עניין זה שייך לכך שעיקר חידושו של רשב"י הוא גילוי פנימיות התורה. מצד 'גליא דאורייתא' הקשר של יהודי עם הקב"ה הוא כמו שני דברים שמתאחדים יחד. באופן זה ייתכנו שני אופני התקשרות: או שהעליון יורד למטה – על-ידי לימוד התורה, או שהתחתון עולה למעלה – על-ידי עבודת התפילה.

אבל האמת הפנימית היא ש"ישראל וקוב"ה כולא חד". ישראל והקב"ה אינם שני דברים המתאחדים יחד, אלא דבר אחד ממש. ועניין זה מתגלה בתורתו של רשב"י, פנימיות התורה. ה'סתים דאורייתא' מגלה את ה'סתים' שבישראל ואת ה'סתים' שבקוב"ה, ומצד זה ישראל הם דבר אחד ממש עם קוב"ה.

נקודה זו מתגלה בתורת החסידות. מצד אחד, החסידות פועלת באדם בדרך 'למעלה למטה' – האדם לומד וקולט את האור הנעלה שבפנימיות התורה, שהוא למעלה לגמרי משייכות לנבראים. תורת החסידות מגלה את אחדות ה' המוחלטת, ש"אין עוד מלבדו" כפשוטו ממש, ומבארת את משמעותו של יסוד זה בכל תחומי חיי האדם. ומצד שני, היא פועלת באדם גם את המעלה של 'מלמטה למעלה'. על-ידי לימוד ענייני הייחוד והביטול, האדם עצמו מתעלה ומזדכך. השקפותיו ומשנתו, האמונה ביסודי היהדות כובשת את מהותו, והוא נעשה כאדם אחר.

זה כוח תורתו של רשב"י, הכוללת הן את מעלת התורה, הן את מעלת התפילה. הן המשכת אור עליון ביותר, הן זיכון המציאות התחתונה.

ונמצא שנקודה זו של חיבור עניין התורה עם עניין התפילה, המתבטאת בסיפור הזהיר, מבטאת את מעלתו הגדולה של רשב"י ותורתו.

(על-פי מאמר ד"ה שיר המעלות תשכ"ב. נדפס בספר המאמרים מלוקט ח"ג עמ' ער ואילך)

בשיבה, אחד הקטרגים הגדולים שקטרגו עליי היה – למה אתם הולכים לשאול את הרבי גם בדברים שלא קשורים לתחום התמחותו? שואלים אותו על שידוך, אבל מה הוא יודע על שידוך? שואלים אותו על רפואה – מה הוא יודע על רפואה? ניסיתי להסביר להם, אבל זה לא התקבל אצלם. והנה עינינו רואות שהזמנים השתנו, והיום כולם נוהגים לשאול את הרבנים בכל דבר. והאמת היא שהליטאים אפילו מקפידים בזה יותר מהחסידים... אבל אז זה היה דבר בלתי מקובל. המושג של אמונת צדיקים היה בעיקר חסידי.

באותו אופן, גם המושג של נסיעה לציוני צדיקים, אפילו למירון, לא היה קיים. רק חסידים היו נוסעים בל"ג בעומר למירון. והנה היום נפוצה התופעה שכולם נוסעים לקברי צדיקים. אמנם, גם בימים ההם היו מי שנסעו לציונו של ר' חיים מוולוז'ין, ואני זוכר שכתלמיד ישיבה היינו הולכים לציון החזון איש ביום פטירתו. בקושי היה מניין אז. והיום? אני מתאר לעצמי שאין מקום לעמוד שם. אצל הליטאים 'דעת תורה' הפכה לעיקר גדול, והאמת היא שגם אצל תלמידי הגר"א היו תופעות דומות.

לפני שנים קיטרגו כמה מתנגדים לפני הרב מיימון (שהיה השר לענייני דת וחיבר בין היתר את סדרת הספרים 'שרי המאה') על החסידים, שהם כל הזמן מדברים על הרבי שלהם. הרב הוציא ספר והתחיל להקריא, בלי לומר את שם הספר. הוא קרא שבחים של תלמיד על רבו – כמה תארי שבח ונפלאות היו שם, התלמיד היה ממש ב'ביטול'. המתנגדים שאלו אותו – על איזה רבי הוא מדבר? והוא ענה: "את זה ר' חיים מוולוז'ין מספר על הגאון מוילנה..." אבל באופן כללי, המושג של דבקות בצדיקים היה קיים רק אצל החסידים.

נענועים שעה וחצי

כאן צריך להבין בכלל מה העניין של צדיק, של רבי. האם זה בגלל התורה שלו? לא בהכרח. היו אדמו"רים שלא אמרו 'תורות'. למשל, האדמו"ר מהוסיאטין צוק"ל (שהיה כמה שנים בתל אביב) נחשב רבי מיוחד וצדיק אף שכמעט ולא אמר דברי תורה. כל צדיקי דורו מאוד כיבדו אותו, ומסופר שהרה"ק רבי אהרן מבעלז צוק"ל היה קורא לו 'רבי'. בכל פעם שהיה הולך לפגוש אותו, היה קודם שופך על עצמו תשעה קבין של מים, להיטהר כמו במקוה. דודי סיפר שהעבודה הרוחנית היחידה שהיו רואים אצל הרבי מהוסיאטין הייתה הנענועים בסוכות. זה היה אורך כשעה עד שעה וחצי, ובזמן הזה היה נעשה אדום כאש. פעם אחת נכנס גוי לטיש שלו, וכשיצא שאלו אותו: "נו, מה קורה שם?" הוא אמר: "ראיתי אדם זקן יושב ושותק, וכולם מקשיבים". הגדרה יפה, מקשיבים למה שהוא שותק... לפעמים צריך להיות גוי כדי לענות תשובה כזאת.

עוד מספרים עליו שפעם אחת הזמין ספה חדשה. הביאו לו ספה שמרופדת מצד אחד, אבל בצד השני, הפנימי, לא היה ריפוד כלל. הוא שאל: "מדוע הצד השני אינו מרופד?" ענו לו: "כי את הצד הזה ממילא לא רואים, זה נסתר". והוא הגיב: "אצלנו בפנים זה כמו בבחין". מובן אפוא שעומד כאן אדם חריג, שלמעלה מהלך המחשבה של אדם רגיל... ובכל זאת הוא כמעט ולא אמר דברי תורה. אז מה הפך אותו לרבי?

מה שמאפיין רבי אמיתי איננו התורה שהוא מלמד או התפילה שלו. גם לא המצוות שהוא מקיים ולא כמה תלמידים יש לו. אם כי ברור שהוא לומד, מתפלל ומקיים מצוות בקדושה עילאית. מה שהופך אותו לרבי זה הדבקות שלו בקדוש-ברוך-הוא. רבי אמיתי שרוי בביטול גמור לקדוש-ברוך-הוא, עד שהכבוד שהוא מקבל לא מזיז לו, משום שמרוב דבקותו הוא יודע שגם הכבוד שייך לקדוש-ברוך-הוא. רשב"י, למשל, דיבר

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב חיים שלום דייטש, ראש כולל 'צמח צדק'

איש אלוקים קדוש הוא

למה לדבוק בצדיק ולמה להתייעץ עמו על תחומי חיים שהצדיק אינו מתמחה בהם? • מדוע היו צריכים להחזיק את כסאו של הרמב"ם בעת שהניח תפילין? • הדבקות של הצדיק היא תופעה מדבקת ואנחנו ניזונים ממנה, ובסופו של דבר הצדיק מגלה לנו שהאוצר טמון אצלנו התוועדות מיוחדת ליומא דהילולא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

גם אתה קשור

דברי חז"ל האלה מוסברים היטב בספר התניא. הוא שואל, מדוע האדם הדבק בתלמידי חכמים דבק בשכינה? ומביא משל מהבן שנוצר ממוח האב, שאפילו "ציפורני רגליו נתהוו מטיפה זו ממש, על-ידי שהייתה תשעה חודשים בבטן האם, וירדה ממדרגה למדרגה להשתנות ולהתהוות ממנה ציפורניים". היום אנחנו יודעים לומר שבדנ"א של הציפורן נמצא כל הדנ"א של מוח האב, והם קשורים ביניהם במהותם. מה אפשר ללמוד מזה?

השורש של כל עם ישראל, ממשה רבינו ועד הפשוט שבפשוטים, הוא אותו שורש אלוקי. העובדה שיש הבדלים גדולים כל-כך בעם ישראל היא כמו ההבדלים שבין ציפורניים לראש. יש להם אותו שורש, רק שאחד נעשה ראש, ואחד נעשה ציפורניים, ועם כל זה עדיין יש קשר חזק ביניהם מפני המקור המשותף. יש חלק ממוח האב שנעשה מוח הבן, ויש חלק שירד עוד יותר, עד שנהיה לב, ידיים ואפילו ציפורניים. אבל גם החלק הזה מקבל את חיותו ממוח הבן, שעדיין קשור עם מוח האב.

כך, מסביר רבנו בעל התניא, הדבק בתלמידי חכמים (בראש) דבק גם במקור, בשורש שלו עצמו, וכך נוצרת דבקות ישירה של היהודי בקדוש-ברוך-הוא. תפקידו של התלמיד חכם, כלומר של הצדיק, הרבי, אינו להיות גשר בינינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, אלא להביא אותנו למצב שאנחנו עצמנו דבקים בקדוש-ברוך-הוא. כל יהודי שייך למהות הזאת, אלא שהדבר פשוט אינו מופיע אצלנו בגלוי. תפקידו של הרבי, שאצלו הדבקות כבר בהתגלות, לעזור לך לגלות את הדבקות האישית שלך בקדוש-ברוך-הוא.

כשהרה"ק רבי בונים מפשיסחה רצה להסביר את עניין הנסיעה לרבי, סיפר את הסיפור הידוע על ר' אייזיק מקרקוב שחלם על אוצר שנמצא תחת גשר פראג, וכשבא לשם התברר לו שבעצם האוצר טמון בביתו.

מה רוצה רבי בונים מפשיסחה לומר לנו? שתפקידו של הרבי לעזור את היהודי לראות את המהות האמיתית שלו, לגלות לך שהאוצר – כבר נמצא אצלך. לחיים, לחיים!

הרבה על מעלת עצמו, באופן שלא מצאנו כדוגמתו, אפילו בדור התנאים. והלוא הוא היה קדוש ונשגב כל-כך, ואיך ייתכן שידבר על עצמו בכזו 'גאווה'? אלא שכשהוא דיבר במעלת עצמו, הוא היה כל-כך בביטול שהוא בעצם דיבר במעלת הקדוש-ברוך-הוא, איזו קדושה הוא משרה עלינו ואיזה צדיקים יש לו. רבי שמעון כביכול הסתכל מהצד; הוא לא היה בתמונה.

דבקות בהתגלות

זוהי המדרגה והמהות של רבי. עצם העובדה שיש לחסידים אפשרות להיות בקשר עם רבי כזה, עוזרת גם להם לדבוק בה'. חז"ל אומרים זאת בפירוש. מדוע הקשר הזה עוזר? מפני שאצל הרבי הדבקות היא בהתגלות. הוא הגיע לשיא שבן-אדם מסוגל להגיע אליו. 'דבקות בהתגלות' אין פירושה שהדברים חייבים להיראות כלפי חוץ, אלא שההתגלות קיימת באופן ממשי אצלו. אם יהודי רוצה להרגיש את הדבקות האמיתית, אומרים לו: דבק בתלמיד חכם שהדבקות שלו היא בהתגלות, ואז כל מצווה ולימוד שתעשה – תהיה בהם גם כן דבקות בהתגלות. הדבקות ברבי אמורה להתבטא אחר כך בכל מצווה. התפילין שתניח לא יהיו אותן תפילין; יהיה בהן טעם של דבקות יתרה.

ידוע שהרמב"ם היה שכלתן מאוד. רואים זאת בכתביו ובחיבוריו. ובכל זאת, נכדו של הרמב"ם העיד שבעת שהיה מניח תפילין, היה צורך להחזיק את כיסאו מרוב רעידות, כי הוא היה מתכווץ מי המצוה ומי המצוה. הוא כל-כך הרגיש את הדבקות בקדוש-ברוך-הוא, עד שההתכוונו של השפיעה עליו בצורה גופנית.

ומה קורה אצלנו? גם אנחנו מקיימים את המצווה, אך לא מרגישים את המצוה. לכל מצווה יש הסברים בפשט, ברמז, בדרוש ובסוד, אבל הנקודה של הרגשת המצוה בעשיית המצווה היא העיקר. ככל שאתה צדיק גדול יותר, אתה מרגיש יותר את המצווה. כשהרמב"ם התכווץ בתפילין הוא כמעט נפל על הארץ, וכשאנחנו מתכוונים, לפעמים אנחנו נופלים על התפילין... הנקודה של הרגשת המצווה היא שהמקבל מרגיש את מקורו בבירור, בתכלית הביטול. כך הרמב"ם מגדיר את מצוות אהבת ה' – שהאדם ירגיש שהוא ברייה שפלה ואפלה לגבי הבורא ולכן הוא רוצה לדבוק בו.

אור הוזהר לחיים שלך - עכשיו זה בהישג ידך - מוקד ההמונות:

1800-350-330

הזוהר הקדוש עם פירוש מתוך מדב"ש

הפירוש הנפלא שהתקבל בכל תפוצות ישראל

זימם אחרונים
למבצע ל"ג בעומר 'זוהר לכל נפש':
מדיסת תשלומים נוחה במיוחד
משלוח חינם עד הבית

הכניסו את האור של רשב"י הביתה

ניתן להשיג בשלישה פורמטים: רגיל, קטן, ביס

"ביום הזה ניצוץ נשמתו של רשב"י מאיר בכל אחד"

יחוסו של איש שיחנו, הגאון החסיד רבי מנחם מענדל פויגל שליט"א, נעוץ בכבשונם של חסידים מדורות עברו. כאבות משפחתו אשר נמנו עם היושבים ראשונה במלכות אדמו"רי בית וויזניץ לדורותיהם, זכה גם הוא להיות מבאי היכלם בקודש פנימה, והוכר כמי שירד לסוף דעתם של רבותיו, ורבות הן שמועותיו אשר קיבל מפיהם.

כאיש חינוך מובהק אשר רבים שואלים בעצה והדרכה מפיו, נשלח לפני כחצי יובל בעידודו וברכתו של דודו הגדול האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדרבורגה זצ"ל לקליפורניה הרחוקה להרבות פעלים, בתקופה של כעשור הקים וביסס בלוס אנג'לס רבתי מוסדות תורה וחסידות לבני הקהילה הכלל חסידית המתנוססים לתפארה. שם זכה לקירבה יתירה במחיצתו של השד"ר הנודע ועובד ה', החסיד רבי שמואל דוד רייטשיק זצ"ל. בשנים אלו עוצבה משנתו בעומק יסודות החסידות ודרכיה.

כיום הזה הוא מרביץ תורה לעדרים, בעשרות שיעורי תורה וחסידות, ועומד בראש רשת הכוללים של 'תפארת שמשון מעייני ישראל' הפזורים על פני כל הארץ ואף מחוצה לה, אשר עם תלמידיה נמנים מטובי בניה של חצרות החסידים לענפיהם המעמיקים בהלכה וחסידות כתורה אחת שימה.

שיגו ושיחו עמוקים ומתוקים, שזורים אמרים נפלאים עם רעיונות בהירים כשהם

ערב ל"ג בעומר, יום ההילולא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, עלינו לשיחה מאלפת ורבת עומק, גדושה מובאות מאלפות משלל מכמני התורה ומאוצרותיהם של צדיקים וחסידים, עם הגאון החסיד רבי מנחם מענדל פויגל שליט"א, ראש הכוללים של 'מעייני ישראל' • על השמחה בטהרתה ביומא דהילולא דרשב"י וסוד סגולתה, על השייכות האישית של כל יהודי לפנימיות התורה שגילה רשב"י, על מהותו של לימוד החסידות כערובה ללימוד תורה ויראת שמים כדבעי ועל דרכי חסידות באורחות הכלל והפרט

בנימין ליפקין

בחדש אדר, שמח שמחה גדולה. אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד". והשאלה ידועה: הרי יום המיתה היה בזמן מאוחר מיום הלידה, ומה יתרון יש ביום הלידה אחרי ההסתלקות. וביאר זאת על-פי מה שכתב אדמו"ר הזקן בתניא פרק מ"ב: "כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו עליו השלום, כי הוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלוקות לכללות נשמות ישראל".

אדמו"ר הזקן מבאר שם לפשוטם של דברים אשר מכוח ניצוץ זה אומר משה רבינו לכל ישראל בכל הדורות: "ועתה ישראל מה ה"א שואל מעמך כי אם ליראה", ובאופן שיראה זו מילתא זוטרתיא לגבי ניצוץ משה שבכל אחד ואחד. הניצוץ הזה נכנס בכל יהודי בעת הסתלקותו של משה רבינו, ולכן "לא ידע איש את קבורתו", כי עניינו והניצוץ שלו נמצאים בכל יהודי. וזה מה שאומרת הגמ' "ולא היה יודע" – אמנם שבשבעה באדר מת משה רבינו אבל באותו יום ממש הוא נולד אצל כל אחד ואחד מבית ישראל. ואם כן, כל כלי יוצר עליהם לא יצלח.

על דרך זה ניתן לומר גם על הרשב"י. כפי שכותב כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידורו, שער הל"ג בעומר, שורשו של רשב"י היה מבחינת משה, וכמובא גם בספרי קבלה שרשב"י נתעלה לאותו אור שקיבל משה כשעלה לקבל לוחות שניות. הרי לנו שביסוס הסתלקותו נולד אצל כל אחד ניצוץ קדוש מאורו של רשב"י והוא הנותן כח ועוז לעבוד את השי"ת באור תורתו ולימודו של הרשב"י, ובתוכנם הפנימי של אותם עניינים עצמם בהם הייתה עיקר עבודתו של רשב"י.

ולדוגמא פשוטה: אמת היא שלא כל אחד יכול להיות בדרגת הרשב"י אשר הייתה תורתו אומנתו, והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. ואולם באפס-מה יכול יהודי לפעול בעצמו שאומנתו תהא התורה לבדה, על דרך אומן במלאכתו כפשוטו. שהרי כל אומן עוסק בדברים שונים במשך היום מלבד מעשה האומנות שלו, ומכל מקום אנו אומרים על מלאכה פלונית שזוהי אומנתו.

סמוכים ונשענים על אדני דברי קודש של צדיקי הדורות, חסידי קמאי ובני עלייה, מתוכם הבאנו לפני הקוראים חלקים נבחרים המתאימים למסגרת זו.

שיחתנו מתקיימת לקראת ל"ג בעומר הבעל"ט. כיצד ניתן להסביר את פשר השמחה האופפת את המוני בית ישראל ביוםא דהילולא דרשב"י? גם יהודים שאינם עוסקים בתורת הנסתר אפופים בשמחה גלויה, עולים בהמוניהם לציונו הק', ורקדים ושמחים בכל לב. לשמחה זו מה היא ערשה?

אכן, מדובר בתופעה על טבעית והיא נובעת כתוצאה מקשר הנפשי הנצחי שמרגיש כל יהודי באשר הוא יהודי לנשמת התנא האלוקי הרשב"י. זהו קשר עצמי שמתעצם ומתגלה במיוחד ביום קדוש זה. וכאשר רשב"י עצמו מבקש לשמוח ביום שמחתו, כנזכר בפירוש בזוהר פרשת האזינו באדרא זוטא, וכבר כתב ה'משנת חסידים' שהיה מגורי האריז"ל, ואדמו"ר הזקן בעל התניא העיד עליו שהעתיק רק את דברי האריז"ל, "ביום ל"ג בעומר מצוה לשמוח שמחת הרשב"י", הרי זה עצמו נותן את הכוחות והחיות לשמוח בהילולא דרשב"י.

עם זאת, מצווה עלינו להעמיק ולהתבונן בפשרה של שמחה זו, ובמהותו הפנימי של קשר זה, ולו בכדי שנוכל להניח את ההתעוררות הגדולה בתוך כלי חפץ לעבודת השם לכל ימות השנה. ידועה ומפורסמת ביותר אמרתו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין שכתב: "מה הקב"ה לכל אף רשב"י לכל, אף לפחותים". כך גם ידועה אמרתו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אשר לכן נקרא הרשב"י 'התנא האלוקי' – משום שהוא זה שמלמד אותנו אלוקות. כלומר השפעתו הפנימית של הרשב"י אינה רק בכך שגילה סוד נסתרים, את ספר הזוה"ק וכל הרוצה יבוא וילמד, אלא בעיקר בכך שהרשב"י פתח את הצינור לעבודה פנימית שכלב והוא המלמד אותנו את דרכי העבודה במוח ולב.

שמעתי פעם מהרה"ג החסיד הישיש רבי טוביה בלוי שליט"א רעיון נפלא על מאמר הגמרא במסכת מגילה: "כיוון שנפל פור

כשהכוונה לפנימיות התורה. וכך ניתן להבין גם מפירוש המצודות דוד: "האיר עיני להבין מתורתך דברים נפלאים ומכוסים". אולם בחסידות מובא ביאור עמוק יותר: נפלאות מתורתך קאי דווקא על תורת הנגלה, כלומר שהנפלאות יתגלו מתוך תורת הנגלה עצמה. והוא עניינו של רשב"י וחידושו העיקרי. בעוד שכמה וכמה מהתנאים הק' בדורו ובדור שלפניו עסקו בתורת הנסתר – הגמרא הרי מספרת על הארבעה שנכנסו לפרד"ס – הנה מלבד זאת שלימודם היה לעצמם ולא גילו זאת לתלמידיהם, הרי שהיה אופן לימודם באופן שתורת הנגלה היתה לימוד בפני עצמו ופנימיות התורה היתה לימוד בפני עצמה; וכאן היה החידוש של הרשב"י שלימודו היה באופן שנגלה דתורה קשור עם פנימיות התורה כי מהנגלה דתורה רואים בגילוי את פנימיותה.

ניתן להמחיש זאת בצורה בה יהודים חסידיים מתכוננים לתפילה. החינוך החסידי השריש מאוד את לימוד התורה כהכנה רבה לתפילה, או את לימוד ההלכות המתאימות לפני קיום מצוה. מדובר בלימוד מעמיק כשעה ושעתיים, בנוסף ללימוד ספרי חסידות. וזאת בעוד אשר בתקופה הקודמת להופעת אורו של הרשב"י ובמיוחד אורו של הבעש"ט זי"ע, ההנחה הרווחת והמקובלת הייתה כי מאחר ולימוד התורה עיקרו עבודת המוח וההלכה עיקרה העשייה בלבושי הנפש שהם המחשבה דיבור ומעשה – מה להם ולעבודת הלב שבתפילה; כביכול יש מחיצה המבדלת ומפרדת ביניהם.

אכן, נכון הדבר שהחסידות הביאה לעולם גם את דרכי העבודה שבלב הפנימית, כפירושו של אדמו"ר הזקן, "עבודה שבלב, היינו עם הלב ובתוך הלב" כלומר שני חללי הלב, זה הימני ואף גם זה השמאלי, צריכים להיות בעבודה תוכנית ופנימית זו. וההכנה המתאימה ביותר לעבודה זו היא לימוד התורה, חכמתו ורצונו של הקב"ה, כביכול. יש כאן סדר שלפיו קודם היהודי לומד ומבין במוחו את רצונו של הקב"ה וע"י זה הוא משעבד ליבו למלכו ולאדונו ומתחטא כבן לפני אביו.

במיוחד אפשר לראות את השפעת חידושו של הרשב"י בתורתו הרחבה מיני ים של אדמו"ר ה'צמח צדק'; כמו גם בחידושי תורתו של ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע. כך גם בלקוטי שיחותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע אשר תורתם כלולה מכל חלקי התורה המשולבים יחדיו באופן נפלא עד מאוד.

יתרה מזו: הרבה מהוראות ומצוות התורה או הוראות חז"ל הקדושים אינן ניתנות ליישום מעשי אלא על ידי ההתבוננות ביסודי תורת הפנימיות. כגון: הציור של "ואהבת לרעך כמוך" באופן שזהו "כלל גדול בתורה", שקיומה המעשי והאמיתי בפועל ממש מתבאר בהרחבה בפרק ל"ב בתניא. או ההוראה של "והי שפל רוח בפני כל האדם" המבוארת להלכה ולמעשה בפרק ל' בתניא.

וזאת מלבד מצות אהבת ה' ויראתו אשר כבר פסק הרמב"ם בראש ספר המדע אשר הדבר תלוי בהתבוננות בגדולת השם, והוא רק במצוות שהן חובות הלבבות. ואילו אם נדבר במצוות שהן חובות המוח שהן מצוות האמנות אלוקות ואחדות השם, אשר לפי דברי רשב"י מצוות אלו אנו מקיימים באמירה ככוונה פסוקי "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד מלכותו", הרי קיומן המעשי בפועל ממש מתבאר בהרחבה רבה ובאופנים המובנים לכל בתורת החסידות.

תורה אחת היא לכם

מאז ומקדם נחשב הזוהר הקדוש כלימוד המתאים ליחידים סגולה ומותנה בתנאים שונים. האומנם חל שינוי בעניין או שלא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול?

לפני שנעמיק, חשוב להבהיר דבר יסודי וכללי מאוד. צדיקי ומורי החסידות התייחסו ליום ל"ג בעומר כיום מתן תורה של פנימיות התורה. ולא בכדי. יש משמעות רבה ועמוקה להשוואה מדויקת זו.

אמנם ידועה אמרתו של רבינו הזקן בעל התניא שמתן תורה לא יהיה עוד פעם, כלומר שכל מה שנתגלה בדורות מאוחרים הכל כבר ניתן למשה בסיני, ומכל מקום הרי סדר גילוי התורה הקדושה היה בסדר מסודר במשך כמה וכמה דורות עד לדרא בתראה, דורו של משיח, אשר יגלה לן טעמיה, השתלשלות התורה וסדרה הידועה בדעת עליון לבדה; מתי יבוא זמן גילוי חלקי התורה ומי הוא הנבחר עיר וקדיש משמאי אשר גליה לדריעה ונפל נהורא אשר זכה לגלות תורה שהיתה גנוזה. וחזוין שחז"ל לימדונו

וכל זה משום שבעניין זה מתגלים כשרונותיו ובה הוא מונח בכל ישותו, ועל זה הוא חושב בכל היום ממש, כי הרי זו אומנתו. כך ניתן לכל יהודי הכוח שתורתו אשר הוא לומד בזמן ובחלק מסויים של היום תהיה אומנתו. כלומר שיהא מונח בזה וממנה כל חיותו. במילים אחרות: למרות שמבחינת כמות הזמן שיהודי זה מקדיש ללימוד התורה, אין זה כביכול נקרא 'תורתו אומנתו' – זה אמנם נכון ביחס להגדרתו הפשוטה, החיצונית, של המושג, אבל מבחינת תוכנה הפנימי, באורה של פנימיות התורה, במהותה של 'אומנות', יכול גם יהודי זה להיות חדור בכל היום כולו באור וחיות של לימוד התורה, וזאת מכוחו של הרשב"י.

וכן הוא בכל ענייניו של רשב"י ובמיוחד במידת אהבת ישראל שבו, כמסופר בגמ' (במסכת שבת דף ל"ג) בארוכה, שלאחר שנות ההתעלות שלו, בהיותו י"ג שנה ספון במערה, מיד כשיצא, "אמר, איכא מילתא דבעי לתקוני, אמרו ליה איכא דוכתיה דאית ב' ספק טומאה ואית להו צערא לכהנים לאקופי". ואז הלך רשב"י ותיקן. והגע בעצמך: אחרי י"ג שנים ארוכות בהן לא היתה לו אפשרות להרכיב תורה ברכים, להתפלל בציבור וכדומה, הרי מתבקש הדבר מעצמו שיאסוף תלמידים הרבה וילמד אותם. מדוע הוא מבקש להתעסק בתיקון ספק טומאה שיכול לפגוע בטוהרתן של כהנים עצלים שאינם רוצים לטרוח, בשביל להינצל מספק טומאה. בשלמא אם היה המדובר בעיר שכולה כהנים ניחא, אבל למרבה הפלא מדובר במקום מצומצם מאוד מסוים הנוגע ליחידים יחידים שבכהנים, והם המה שרשב"י דואג להם בראש ובראשונה.

זהו עניין ולימוד שאנו צריכים ליישם אותו בחיי יום שלנו. ואכן צריכים להתייחס לזה כאל 'מילתא זוטרתי', במובן החיובי של הביטוי – מאחר שכולנו שמחים ביום גדול וזכאי זה, וכולנו מתעוררים ומעוררים את ניצוצי רבי שמעון בן יוחאי אשר בקרבנו, ואין הכוח הזה חסר כי אם פועל למעשה ממש.

עוד זאת יש להזכיר ולהתבונן באמרתו של רבינו אדמו"ר הזקן

משמעותו הפשוטה ביותר של אמר עמוק זה של רבינו הזקן הוא כי יהודי שזוכה ומתעורר בקרבו אותו ניצוץ רשב"י השוכן בתוכו, הרי עבודתו את קונו אמורה ויכולה להיות בדרגה של "לא נחרב הבית"

"אשר בפני רשב"י לא נחרב הבית". משמעותו הפשוטה ביותר של אמר עמוק זה היא כי יהודי שזוכה ומתעורר בקרבו אותו ניצוץ רשב"י השוכן בתוכו, הרי עבודתו את קונו אמורה ויכולה להיות בדרגה של "לא נחרב הבית", כלומר באופן של גילוי אור ונועם, בהרגשת קרבת אלוקים במוחש. כל זאת מכוחו של ניצוץ הרשב"י שנולד אצלו בזה היום. ומכאן השמחה הגדולה: כל אחד מרגיש שהוא משתתף בהילולא ולוקח חלק בתולדותיה שיבואו ויאירו את כל השנה כולה.

דרך אגב: מובא בספרים הטעם שקורין את היום ל"ג בעומר ולא ל"ג לעומר כשאר ימי הספירה, כי ל"ג בעומר בגימטריא משה, ובשם זה אנו מזכירים את היות רשב"י נשמת משה רבינו עליו השלום.

ואביטה נפלאות מתורתך

כיצד ניתן להסביר את החידוש של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי בכל הנוגע לפנימיות התורה?

ה'בני יששכר' במאמרי חודש אייר מביא רמז נפלא לעניינו של ל"ג בעומר מהפסוק בתהילים: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". ידוע שהאור הגנוז שהאיר ביום הראשון למעשה בראשית גנוז הקב"ה בתורה. אותו האור נקרא 'טוב', ועל זה נאמר "וירא אלקים את האור כי טוב". א"ת האור – בגימטריא תרי"ג וגם בגימטריא בתור"ה. על כן, טו"ב ימים קודם ליום נתינת התורה מתחיל להתנוצץ אור אשר נגנוז בתורה וזה מה שנרמז בפסוק: "גל עיני – היינו ביום ג'ל לעומר – אז "ואביטה נפלאות מתורתך".

בפשטות מבינים את בקשת דוד המלך ע"ה, שהקב"ה יגלה את עיניו ויזכה להביט בחלק נוסף של התורה, הם הנפלאות שבתורה,

הגרמ"מ פיגל נושא דברים בהתכנסות של אברכי כולל 'תפארת שמשון מעייני ישראל' בירושלים

בין "תניא" לבין "תנ"ך"

ובכל זאת, מהו בעצם ההבדל בין תורת הקבלה לתורת החסידות?
ובמילים אחרות: האם תורת החסידות אינה בגדר תורת הסוד שלא כל מוחא סביל דא?

אצל חסידים מקובלת אמרתו של הצמח צדק על היחס שבין קבלה לחסידות, שלא כטעות העולם שחסידות היא פירוש על הקבלה, אלא אדרבה קבלה היא פירוש של חסידות. די לעיין קצת בספרו הגדול 'דרך מצוותיך' להבין עניין זה. ומי לנו גדול מרבינו בעל התניא אשר כתב קונטרס אחרון על ספר התניא ביסודי וביאורי דברי קבלה על יסודי העבודה והחסידות, כך גם אמר אדמו"ר המהר"ש נ"ע: החסידות היא נשמת הקבלה.

אולם יש לחדד את הדברים מתוך יסוד הדברים שנתבארו לעיל על השתלשלות גילוי התורה. ומבוארים הדברים ביתר שאת בספר שיחותיו של הרבי הרש"ב 'תורת שלום', שהרי אם האריז"ל בזמנו הוריד את עמקי סודותיה של תורת הקבלה במשלים המושגים לבני אנוש, וכדי שיהיו הדברים מתקבלים היה צורך להמשיל במשלים גשמיים, כדמיון הספירות העליונות לחלקי גוף הנברא - הרי שחסידות לימדה את הנמשל. וכעדותו של הצמח צדק שאמר הבעש"ט שלא בא אלא להפשיט את דברי האריז"ל מגשמיותם; חסידות לימדה שמבשרי אחזה אלוהה. כלומר: אם השתלשלות פנימיות התורה באה בשלב ראשון בדברי האריז"ל כהלכת האלוהות במושגים גשמיים כביכול, הרי החסידות שבאה בשלב שני של גילוי פנימיות התורה דיברה בעומק המשל, חסידות לימדה וחינכה להבין את מה שאנו רואים בעיני בשר כמשל דרכו אפשר וצריך לראות אלוהות.

לשאלתכם, האם חסידות היא בגדר הסוד שלא כל מוחא סביל, אציין שיחה שהיתה לי לפני שנים עם הגאון הצדיק רבי משה וולפסון שליט"א, המשגיח הנודע של ישיבת 'תורה ודעת' ששיעוריו בספר התניא כמו גם שיחותיו העמוקות העמידו תלמידים למאות ולאלפים. דיברנו אז על הביאור המקובל בפי חסידים, בטעם הדבר שרבינו הזקן פתח את ספרו במילת תניא בפ"ג דנדה, על אף שהגירסא המקובלת היא דרש רבי שמלאי. וזאת עפ"י המובא בספרי קבלה שישנה קליפה אחת המתאמצת ביותר למנוע מלומדי תורה ותלמידי חכמים את לימוד פנימיות התורה. קליפה זו נקראת בשם תניא. וכדי לבטלה מכל וכל, פתח רבינו הזקן במילת תניא.

אמרתו לפניו: שמא יש לבאר בדרך אפשר, ההבדל בין תנן לתניא הוא - תנן פירושו, כך לימדו. כך מילת "דרש" מתפרשת: תנן לימד התנא או האמורא. ואילו תניא פירושו כך למדנו אנו. כלומר, הדבר התעצם בשכלנו. ואכן בני תורה לא נתנו ליבם ומוחם ללימוד פנימיות התורה, מכיון שהם המה דברי קבלה וסודות שאין ביכולת שכל האדם להבינם על בוריים ולאשורם. ומאחר שדרכם של הלומדים להתבונן ולהבין בשכל, הרי נמנעו מלימוד חלק זה בתורה, מאחר שלא שייך בזה תניא, הבנה והשגה.

בדיוק לשם כך כתב רבינו הגדול את ספרו תניא כמו שכתב הוא עצמו בוף השער: "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד בפך

באריכות ובפרוטרוט סדר מסירת התורה ועל ידי מי נמסרה, החל ממשח שקיבל תורה מסיני ונתנה ליהושע וכו'; וכך מקובלים אנו לגבי המורה הגדול הרמב"ם אשר ממשח ועד משה לא קם כמשה, ואחריו מרן הבית יוסף ורבינו הרמ"א בעל המפה וכו'.

באותה מידה נאמנים ומקובלים דברי רבותינו הקדושים בסדר נתינת תורת הפנימיות שהיתה ע"י הרשב"י; ולאחריו רבינו האריז"ל שהוסיף ביאור ועומק ובעיקר גילה אותה באופנים המתקבלים במוחו של אדם. והוא אשר אמר והכריז אשר בזמננו "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה", כמבואר בתניא באגה"ק ס' כ"ו. ומזמנו של מרנא ורבנא רבי ישראל בעש"ט זי"ע ותלמידו המגיד ממעזריטש זי"ע, אשר מנפלאות תמים דעים ובחסד השם עלינו גילו את כללות

השייכות של פנימיות התורה ועבודתה לכל אשר בשם ישראל יכונה, כידוע ומפורסם ומוכחת השפעתם הגדולה והנצחית.

ולאחריהם זרח אורו של תלמידו הגדול רבינו בעל התניא שהוא זכה משמאי לגלות שגם השגת פנימיות התורה שייכת לכל בני ישראל, בכך שעל פי הוראת רבו הגדול, המגיד ממעזריטש, הלביש והסביר את העניינים הכי עמוקים בתורת הרשב"י, באופן שניתנים להבנה והשגה ובעיקר לעבודה בפועל של כל יהודי באשר הוא. וכאמור, בדבר הזה אנו מאמינים בני מאמינים, וזהו מהיסודות של החסידות, כידוע לכל מי שזוכה לדרך על מפתנה.

ולענייננו: הגם אשר בשעת מעמד הר סיני ראו כל ישראל עין בעין מעשי מרכבה, "רכב אלוהים רבותיים אלפי שנאן", הרי גילוי חלק זה בתורה היה רק ע"י הרשב"י ובעיקר ביום הסתלקותו. ומכיון שהתורה היא אחת, וח"ו לחלק בין תורת הנגלה לבין תורת הנסתר, הרי היא אחת לכולנו. וכלשון הכתוב בפרשת שלח: "תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם". ובדיוק כמו שבמעמד הר סיני ניתנה התורה לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור, הרי במעמד זה ניתנה גם תורת הנסתר לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור, ולכן חלות על לימוד זה כל הלכות תלמוד תורה כנפסק בהלכות תלמוד תורה של אדמו"ר הזקן (פרק א' הלכה ד').

אכן כמו שבשאר חלקי התורה מצינו חילוקי דינים באופן לימודה ובזמנה וכו', כך הוא בחלק זה שבתורה. וכבר בלימודו של רשב"י ביום הסתלקותו מצינו חילוק בין התלמידים. וכך היה

גם היום רואים זאת בחוש. יהודי חסידי

חי, א לעבעדיגער חסידישער יוד, הרי לא

זו בלבד שלעצמו הוא חי בחיות מורגשת,

בחיות שלמה ומלאה, הוא גם חי להחיות, גם

סביבתו הקרובה מקבלת צביון חי ורענן

הסדר אז כמובא באדרא שציוה רשב"י לרבי אבא שיכתוב, לרבי אלעזר בנו ציוה רק לחזור על הדברים, ואילו לשאר החבריא הותר רק לחשוב בליבם. אמנם מזמנו של רבינו האריז"ל ניתנה רשות מלמעלה לגלות זאת החכמה, ומזמנו של הבעש"ט ותלמידיו חלה עליה מצות לימוד התורה הזאת כשאר כל חלקי התורה, כמובן באופנים המתאימים המסורים לנו על ידי רועי ישראל, עיני העדה, שהם ה"אפתשטותא דמשה שבכל דור ודור".

במילים פשוטות: בדורנו קיבלנו את תורת הרשב"י באמצעות רבינו הבעש"ט ותלמידיו הקדושים ומפיהם אנו חיים גם באופני לימוד זה ובדרכי עבודת השם.

היטיבה לתאר את ההבדל הגדול: זה שאינו לומד חסידות אוהב את הקב"ה יען כי נתן לנו את תורתו, ובזכות התורה יש לו את חלקו בעולם הזה וגם שכר טוב לעולם הבא; ואילו הלומד חסידות אוהב את התורה מפני שהקב"ה נתנה לנו, והרי היא חכמתו ורצונו המיוחדים בעצמותו ית'. ולכן זה מה שהוא מבקש ומחפש ועל כך הוא מתייגע ועמל. ולכן התורה והתפילה, קיום המצות ודקדוק הלכה, אהבת ישראל וחובת הלבבות, הכל כאשר לכל הוא עושה בשמחה של מצוה ובהתרוממות הרוח וכלב שלם.

אכן הבוחן בזה פשוטה מאוד וכל אחד יכול להיווכח בכך בעצמו – וזאת באמצעות היחס שמעניק יהודי שלומד חסידות לכל חלקי התורה כולה. אצל יהודי כזה אין שום הבדל, גם בהרגשתו ותחושתו הפנימית, בין מה שנאמר בעשרת הדיברות לבין איזו הלכה נשכחת בשו"ע או לבין מדרש לא ידוע; כמו שאין אצלו שום הבדל פנימי בין יהודי כזה או אחר הנראה יותר פשוט. כי מונח אצלו בפשטות אשר קוב"ה ואורייתא וישראל חד הם.

ללמוד, לשמור ולעשות

אנו מצויים בימי ספירת העומר שבהם נדרשת עבודת תיקון המידות. בשיטת המוסר עוסקים רבות בביטוש המידות ותיקונן, ונראה שבעולם החסידות בכלל ובחסידות המתעסקות יותר במחשבה ולימוד החסידות בפרט, פחות ניתן דגש על כך. האומנם?

אין הדברים נכונים כלל וכלל, לא להלכה ולא למעשה. די רק להעניף מבט קל על ריבוי המאמרים של ספירת העומר העוסקים באריכות ובפירוט בתיקון ובירור המידות. ההבדל הוא רק באיזה אופנים מתעסקים בתיקון המידות, ובהדגשה בתיקון המידות ולא בשבירת המידות.

המשפיעים הראשונים ביארו זאת במשל ונמשל. אדם שחלק מאיבריו חדלו לפעול ל"ע; מצד איזו סיבה נפסקה חיות הנפש ושוב אינה מגעת לאותם איברים – הולך יהודי זה לרופא שמציע לו לעשות פעולות שונות כאבר זה וזה, כדי להמשיך מחדש את החיות שנפסקה. בימינו קוראים לזה פיזיותרפיה. כלומר, הנענוע והפעילות הפרטית הממוקדת יגרמו לאבר זה לחדש את החיבור שלו לחיות הנפש. חיבור אשר במקרה הכי טוב גם כאשר יתבצע בשלמות הרי הוא מוגבל לאבר פרטי זה. מאידך, קיימת שיטה נוספת, להגביר את הרוח והנפש ע"י פעולות שמחזקות את כללות החיות והבריאות ועל ידן מוצא האדם בעצמו את הכח להתרפא ברפואה שלמה וכוללת. את הנמשל כבר אין צורך להסביר.

ראינו זאת בעבר וגם היום רואים זאת בחוש. יהודי חסידי חי, א לעבעדיגער חסידישער יוד, הרי לא זו בלבד שלעצמו הוא חי בחיות מורגשת, בחיות שלמה ומלאה, הוא גם חי להחיות, גם סביבתו הקרובה מקבלת צביון חי ורענן. האור והחיות שיהודי זה מפיק בסביבתו, לעתים אף בלא מתכוון, פועל גדולות ונצורות. חיות זו משפיעה גם על פרטי עבודת המידות, בכך שהם מקבלים את תפקידם האמיתי אשר לשמו הם נוצרו.

אחד הדברים המרכזיים שמדובר בהם הוא ההשפעה של לימוד החסידות על הלומד. וכאן נשאלת השאלה: אם הלימוד נשאר רק בגדר השכלה בעלמא ואינו מחולל שינוי באדם – האם יש בו תועלת או שאין בו ממש?

קודם יש לך לדעת כי אין מציאות כזו שהלימוד נשאר בגדר

ובלבבך לעשותו, לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה". כלומר מעתה יכולים הלומדים ללמוד ולהבין ולהתעצם במוחם ובליבם את דברי התורה הזאת. כי מעכשיו הוא בגדר 'תניא' וממילא נתבטלה קליפה זו.

הגר"מ וולפסון שמח ושיבח מאוד ביאור זה והוסיף מדיליה שכעת מתבאר ומתבהר יותר גודל עניינו של י"ט כסלו, יום בו ניתנה רשות משמיה לגלות את הסוד שבתורה, באופן אשר בא לידי הבנה והשגה בשכל אנושי, אשר גם לומדי תורה יתחברו יחד בתורה זו ובאופני לימודה ככתורת הנגלה ממש.

יתפרנסון בהאי חיבורך

האם הפומבי הניתן בכל הדורות האחרונים, וביתר שאת ככל שנוקפות השנים האחרונות, ללימוד החסידות – אינו מהווה סתירה לעצם דרכו של רשב"י שלימד את רזי התורה רק ליושבי האדרא שהיו גבוהים מעל גבוה ביחס לכל שאר שומעי לקחו?

כמדומני שהדברים כבר התבארו לעיל בהרחבה, ואולם יש לציין במיוחד את המובא במאמרי אדמו"ר הזקן נ"ע בייחודו של היום הקדוש ל"ג בעומר אשר ביום זה נפעל הייחוד והאחדות האמיתית בין הרשב"י וחבריו-תלמידיו. ולכן נקרא בשם הילולא, כעניין חתונה שמטרתה להעמיד תולדות עד סוף כל הדורות.

אדמו"ר המהר"ש נ"ע כותב במאמרו שדבר זה התבטא בעיקר שדווקא ביום זה גילה רבי שמעון מילין קדישין דרחל לגלגה עד כען. ולאידך, דווקא ביום זה צוה לתלמידו רבי אבא לכתוב לדורות. כלומר, רשב"י פתח אז את הפתח שלדורות הבאים ילמדו את דברי תורתו. והמדובר הוא לא רק באלו התנאים הקדושים שהיו באותו מעמד נורא הוד אלא מאחר שנכתבו הדברים הרי הם שייכים לכל ישראל.

הווי אומר: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" שנאמר על הייחוד וההתחברות של הרשב"י עם תלמידיו ביום זה, גרם לשמחה הגדולה כשמחת חתונה והילולא רבה. כיון שביום זה המשיך רשב"י את כוח השפעתו לתנאים הקדושים איתני ארץ, ומהם לכל בני ישראל. כך שצריך שמחתנו ביום זה היא לא רק על עצם הגילוי הנורא אלא בעיקר על ההתאחדות של תורת הנסתר עם תורת הנגלה. ובמיוחד על הכתיבה של ספר הזהו"ק שבלומדו ועבודת השם שעל ידו נזכה לגאולה השלימה, שהרי הובטח רשב"י מפי משה רבינו ע"ה בזוה"ק פרשת נשא, "בהאי ספרא יפקון מגו גלותא ברחמי".

עם זאת, יש להדגיש שמדובר בלימוד באופן של הבנה והשגה. כלומר לא רק בידעתם של הדברים, אלא בעיקר בהבנתם והשגתם בשכל האדם, שכאמור זהו מה שנתגלה בתורת החסידות.

בתיקוני הזוהר מבואר שבשעה שאלהיו הנביא זכור לטוב נגלה לרבי שמעון בר יוחאי ולחבריו קדישא שעמו ולמד עמהם סתרי תורה בעניין תיקוני נשמות, יצאה בת קול משמים ואמרה להם כמה רב כוחו וקדושתו של רבי שמעון בר יוחאי בעולם. ואח"כ הוסיפה ואמרה נבואה בזה הלשון: "וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד יתגלו לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגנייה וקראתם דרור בארץ". כלומר, הלימוד צריך להיות באופן של "יתפרנסון", פרנסה רוחנית כפשוטה, מזון לנפש, דם ובשר כבשרו. וזה נפעל רק ע"י ההבנה וההתעצמות של האדם במוחו עם דברי תורה.

כאמור, לימוד זה הוא בעיקר חידושו של רבינו הזקן בספרו הגדול תניא וגם בשו"ע שלו, שם כתב הלכתא בטעמא, ההלכות בטעמיהן, כי גם הלכות ומצוות התורה צריכות להיות באופן של "יתפרנסון".

האם העיסוק בתורת החסידות תורם גם ללימוד טוב של ש"ס ופוסקים, שבהם נצטוונו להגות יומם ולילה או שהוא מקביל לכך ואין לו השפעה או קשר לכך?

החוש מעיד בעדות נאמנה. ובפשטות: אברך הלומד חסידות, מלבד זאת שהוא יותר קרוב ומחובר לנותן התורה, הרי גם מוחו וליבו נעשים זכים יותר לקלוט את דברי התורה. בהיות כי הוא מבקש ומחפש לא את מה שהוא עצמו אומר אלא מה שרחמנא אמר. ובדרך ממילא לימודו הוא בישירות השכל לאמיתיה של תורה.

מן הראוי לציין אשר שמעתי מאבות משפחתי שהאדמו"ר בעל 'אהבת ישראל' מוויזניץ זי"ע היה תמיד בדברי תורתו ביום ל"ג בעומר מזכיר את יום ההילולא של הרמ"א שחל גם ביום זה. והיה מרבה לדרוש ולרמז את הקשר והאחדות שביניהם, באופן שלא ניתן לומר שאפשר לזה בלא זה ח"ו.

יש אמרה שנונה עתיקת יומין שנאמרה כנראה בדור הראשון של החסידות, בתקופה שבה היו כולם מכוונים לשם שמים. חריפות זו

תפארת שמשון

ממשיכים בלימוד התניא

עם פתיחת זמן קיץ ממשיכים עם התוכנית השנתית בלימוד פרקים כ-10 מליקוטי אמרים
המבחן יתקיים בעז"ה בתחילת חודש מנחם אב

תלמידים שנבחנו בשנים קודמות על פרקים א-כה ולא נבחנו על פרקים כו-1 יכולים להצטרף לתוכנית

לרישום:

בטלפון: 072-221-9050

שלוחה 5, בין השעות 13:00-15:30

או במייל: lladaat@gmail.com

ניתן להירשם עד חג השבועות

השאלה החודשית?

תלמידי לב לדעת מוזמנים להמשיך ולענות מדי חודש לשאלה בחומר הלימוד

השאלות יתפרסמו בקו הטלפון

08-9786892

שלוחה 2

ניתן יהיה להאזין לכל שאלה למשך יום אחד בלבד

חודש תמוז

יום ראשון כ"ד תמוז
על הפרקים מג-1

חודש סיון

יום ראשון י"ט סיון
על הפרקים לה-מב

חודש אייר

יום ראשון כ"ז אייר
על הפרקים כו-לד

בכל חודש תתקיים הגרלה על שלושה סטים בין העונים נכונה

ש"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lladaat@gmail.com

השכלה. בעוה"ר תיתכן מציאות שמפסיקים ח"ו ללמוד אבל התמדת הלימוד יחד עם ההעמקה וההתבוננות ובעיקר עבודת התפילה מביאה סוף סוף את התכלית הנרצה, שהרי מלכתחילה זהו המבוקש של האדם הלומד: לדעת את ה' ולעבודו בלב שלם.

בכל זאת כדאי לציין כי גם האדם שעדיין נמצא בתקופה שבה עיקר יגיעו והתעסקותו היא בחלק ההשכלה והעומק, יש לו תועלת עצומה מאוד. אפשר להמחיש זאת על פי דברי המדרש בנבואת בלעם שאמר "איתן מושבך ושים בסלע קינך": משל לציפור ממרחקי ארץ אשר רצה אותו הצד צייד לצודה בחייו. הציפור בראותה כי אין לה מנוס ומפלט ראתה על הקיר את תמונת המלך הגדול של אותו פלטרין. מיד עמדה הציפור על דמות דיוקנו של המלך. ומעתה אין הצייד יכול לשלוח בה את החץ כי הרי הוא יורה במלך.

וביאר זאת חסידים הראשונים אשר זוהי תורת החסידות, שבכוחה נעמוד ונחסה תמיד בצל דמות דיוקנו כביכול של המלך, ובכך ניצל מהיצר הרועה לצוד אותנו ברשתו. כלומר: גם אם האדם עדיין רק חוסה בצל דמות דיוקנו, הוא משייך עצמו ללגיונו של מלך. כבר איתן מושבך ושים בסלע קינך, ושוב אין קללת בלעם הרשע עליו.

בפי חסידים גם מסורה אמרתו של החסיד הנודע רבי הלל מפאריש: הנשמה נמשלה לנר, נר ה' נשמת אדם, והרי כדי שידליק את הנר ויתן אורו צריך הוא לאויר זך וטהור. ובאם האויר מעופש אפילו במשהו, כבר יכבה נרו. כך גם הנשמה: היא צריכה ד' אמות של אוויר טהור. ד' אמות אלו הן הגנה ההעמקה וההשתקעות בדברי חסידות, דרכי החסידות ומנהגיה, התוועדות חסידים וכיו"ב.

כבדרך אגב יש לציין שעניין זה היה אחד מיסודי היסודות אצל כל ההולכים בדרכי החסידות, מה שהתבטא, בין היתר, בחשיבות וההכרח בשיבת מרעים והתוועדות חסידים, בתפילה במקום מיוחד, ועוד כאלו רבות. העיקר היה גילוי והתעוררות השייכות הפנימית שיש לחסידישער יוד לכל ענייני החסידות, גם אם זה עדיין ממש בגדר לימודה ועוד לא הגיע לידי שימושה ולעבודה בפועל. בעצם השתתפותו ב'זיץ' או ב'באטע', הריהו כמכריז והולך: כאן מקומי האמיתי ולכך אני רוצה להגיע.

ידוע לי מכמה וכמה צדיקי דורנו שליט"א אשר שאלתם ובקשתם הראשונה במעלה מצאן מרעיתם היא חובת השתתפות בחבורה ובאסיפת חברים. זהו האויר והאקלים הטהור שעליו מתחנכים דורות של חסידישע יונגעלייט, וכבר הובטחנו: יגיעת ומצאת תאמין.

וכהמשך ישיר לשאלה הקודמת: איך מביאים לכך שהלימוד יביא לשינוי אמיתי במחשבה, דיבור ומעשה?

בקצרה, זהו למעשה תפקידה ועניינה של עבודת התפילה. ואין כאן המקום להאריך בזה, בעצם העניין כבר עמד על זה רבינו הזקן בהקדמת המלקט, לספרו תניא קדישא. וכך כותב: "ומי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך קונטרסים אלו, יפרש שיחתו לפני הגדולים שבעירו, והם יכונוהו". זוהי בעצם עצת חז"ל במסכת אבות: "עשה לך רב וקנה לך חבר". במילים פשוטות, הלימוד צריך להתאים ללומד, למעמד ומצב שלו ולתהליכות חייו וכדומה.

גם הרבי ר' אלימלך ב'צעטיל קטן' שלו מעורר על כך. צריך אמנם לדעת שהחסידות יצרה את האפשרות האמיתית לעשה לך רב, ובמיוחד לקנה לך חבר. לשם כך נתמנו עוד מראשית דברי ימי החסידות משפיעים ומדריכים אשר תפקידם היה להדריך באופן פרטי את המחוונכים שלהם בדרכי עבודת השם.

תלמידיו של המשפיע הידוע רבי שלמה חיים ע"ה מוסרים בשמו את אשר קיבל מרבותיו בתפקידו של המשפיע, להכין את הכלי שיהיה ראוי לקבל את האור בפנימיות. כלומר הרבי ממשיך אור והמשפיע מכין את הכלי. דהיינו לאחר שנתברר אצל הלומד היטב מה ה' אלוהיו דורש מעמו, עדיין צריך הוא לשאול בעצה באופן פרטי איך יעשה זאת, באיזה סדר ובאיזה זמן, ואז מובטח לו כי יראה ברכה.

מסופר שהגאון ר' איצילה מוואלווין, בנו הגדול של הגר"ח מוואלאזין, שהיה ביידידות רבה וקרובה עם אדמו"ר ה'צמח צדיק' ועסקו רבות יחד בענייני הכלל, שאל אותו תחת אחד השיחים מדוע חסידים מקדישים כל כך הרבה זמן לתפילה ולהכנה לה בלימוד חסידות וכו', והרי הגמרא (במסכת שבת דף ל"א) מתייחסת ליראת שמים כאותו קב חומטין השומר על הכור תבואה, ואם כן היחס צריך להיות בהתאם של קב יחיד ביחס לבית כור.

הרבי השיב לו: הרי כד דייקת בדברי תנא רבי ישמעאל, תשכח שאמר מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש. כלומר, אמנם מדובר רק בקב חומטין אולם צריך לערב אותו בשביל שישמור על הכור כולו. העירוב הזה לוקח זמן. האריכות בתפילה היא לפי אופן העירוב והכלילה.

כך גם בענייננו: לימוד החסידות זהו הקב חומטין, אך כדי שתהא ערכו ובלילתו כרבעי למהווי, את זה יעשה המשפיע בהתוועדות חסידים וכדו'. ועל אלה וכאלה קאי הבטחת רבינו הזקן בהקדמת המלקט הנזכרת: "ונכון יהיה לכו בטוח בה' גומר בעדנו". ■

בסוד קדושים מי יעמוד

שביבים מחדר
העריכה של הסדרה

לפנינו קטעים נפלאים מתוך תהלוכות חייו בקודש של כ"ק אדמו"ר מהר"ש זי"ע, יגיעתו בתורה והיותו נערץ על ידי גדולי דורו - מתוך הסדרה 'שבעה רועים' לתולדותיהם של אדמו"רי חב"ד, בשפה שווה לכל נפש, מאת בנימין ליפקין ואיר וינשטוק, העומדת לראות אור בקרוב בע"ה, בהוצאת 'מעיינות'.

חסידות וענייני השעה

יש ומאמרי החסידות היו קשורים לענייני השעה, בסמוך לאמירת המאמר. כך הוא המאמר משנת תרל"ח בד"ה 'להבין עניין הנוסח כי באש הצהה', שהיה קשור למאורע של נפילת המנורה, וכפי שסיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע (רשימת היומן):

בחדר אדמו"ר מהר"ש זי"ע הייתה תלויה מנורת זכוכית גדולה ויפה עם קנים. פעם נפלה מהתקרה ונשברה מקצתה, נשפך הנפט והתפרצה אש מתוכה וחלק מהרצפה החל לבעור עד שהאש ליחכה את גופו הקדוש של רבנו מהר"ש. אדמו"ר הרש"ב שבדיוק באותה שעה הכין עצמו אז להיכנס ל'יחידות', רץ אל החדר, הפשיט באחת בגד שעליו ועטף את אביו הקדוש אדמו"ר מהר"ש, וככתה האש.

יצירת ההמשך

חידש רבנו המהר"ש את אמירת ה'המשכים', דהיינו קבוצת מאמרי חסידות הנאמרים בזה אחר זה במשך תקופה, ובנויים כמקשה אחת, אשר כל מאמר קשור ובהמשך למאמר שלפניו. ה'המשך' הנודע שיצא מפה קדשו הוא 'המשך וככה' המכונה - 'ההמשך הגדול', או 'וככה הגדול' שנאמר בשנת תרל"ז.

כ"ק אדמו"ר זי"ע אמר בשיחת קודשו ב"ג תשרי (יוםא דהילולא דרבנו מהר"ש)

תשמ"ו (תורת מנחם התוועדות)

תשמ"ו ח"א עמוד 163): מצינו

חידוש מיוחד גם בנוגע

לתורתו של אדמו"ר

מהר"ש - אמירת

חסידות באופן של

'המשכים', כלומר

סדרת מאמרים בודדים

שבאים בהמשך זה לזה,

ולפעמים נכתב כל העניין

בהמשך אחד, ואחר כך נחלק

למאמרים בודדים הבאים כהמשך אחד.

וב'פתח דבר' ל'המשך וככה', כתב כ"ק אדמו"ר זי"ע כי 'המשך' זה עשה בשעתו רושם גדול בעולם החסידים, ונתפרסם בכמה העתקות. ההמשך הגדול הזה, יש בו 46 מאמרים הכוללים 135 פרקים. תחילתו בחג הפסח תרל"ז וסיומו בשבת פרשת שמות תרל"ח.

כ"ק הרש"ב כתב באגרת קודש בחודש טבת תרל"ח (אגרות קודש ח"א עמ' א'): בפסח העבר התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א מאמר וככה תאכלו אותו כו' ולא נגמר עד עתה. והוא מחזיק קכ"ט סעיפים ולא אתנו יודע עד מה. ואפשר שיומשך עוד זמן רב וגם הוא מאמר עמוק מאד בקבלה מראשו עד גמירא, עמוק עמוק מי ימצאנו, וגם הלשון בקיצור נמרץ.

פעם בסעודת יום-טוב הזכיר הרש"ג שאדמו"ר מהר"ש צוה לבנו, כ"ק הרש"ב, שילמד את 'המשך וככה' ששים פעמים, עד שיתאחד עמו בפנימיות.

בהמשך לזה סיפר כ"ק אדמו"ר זי"ע: כשסיים אדמו"ר מהר"ש את 'המשך וככה', קרא לחדרו את בנו, כ"ק הרש"ב, סגר את הדלת והוציא יין (טאקיינר) ואמר לו: בא נגלגל אני ואתה (תורת מנחם).

עוד כשהיה רבנו מהר"ש בסמיכות לזמן הבר מצוה, קרא אותו אביו ה'צמח צדק', ושאל אותו האם הוא מתייגע בלימוד התורה. והשיב אדמו"ר מהר"ש שאינו מתייגע, כיון שמצליח בלימוד גם ללא יגיעה. ואמר לו ה'צמח צדק' שיש צורך להתייגע בלימוד התורה. בשמעו את דברי אביו הקדוש ה'צמח צדק' החל להתייגע בלימוד התורה. הגיעו הדברים לידי כך שהיה כה מתייגע - כפי שסיפר לימים לבנו כ"ק הרש"ב - עד שעלו במצחו אבעבועות דם מעוצם היגיעה.

כשהודיעו על כך לה'צמח צדק', חזר וקרא לאדמו"ר מהר"ש, ושינה לו את סדר הלימוד (רשימת היומן עמוד שצ"ו).

סדר אמירת חסידות

כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע מתאר את סדר אמירת התורה בשנות הנהגתו בקודש: אדמו"ר מהר"ש היה אומר דברי אלוקים חיים בעיניים עצומות. באמצע האמירה היה פותחן לאיזה זמן, וחוזר וסוגרן. למולו עמד בנו הרש"ב. טרם צאת מהר"ש לאמירת דא"ח, היו כל הנאספים דוחקים את עצמם, מתאמצים להתקרב, אבל משיצא - לא הניע איש ידו ורגלו.

היו מאמרים שאמרם המהר"ש

לבניו מקודם, וחזר ואמרם גם

בשבת קודש, ולפעמים

אמר בשבת קודש

מאמר אחר.

עד יום ראשון

לפנות בוקר

הייתה הרשות

נתונה להכנס אל

המהר"ש ולשאול

הסברים וביאורים

במאמר. פעם נכנסו בניו

הרש"ב והרז"א במוצש"ק לשאול דבר

מה במאמר, ואמר שיחכו מחוץ לחדרו. וחיכו עד

השעה ארבע וחצי לפנות בוקר. אז פתח מהר"ש את פתח חדרו,

וקרא להם (שם).

סיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע (שיחת יום ב' דחג הסוכות תרצ"ו): אדמו"ר מהר"ש היה אומר לפעמים הלשון 'רעדן חסידות' (לדבר חסידות), ולפעמים היה אומר הלשון 'זאגן חסידות' (לומר חסידות). אחד החסידים התייגע ופירש לעצמו החילוק בין 'רעדן חסידות' לבין 'זאגן חסידות'. ואז שאל את כ"ק המהר"ש, מה ההבדל ביניהם. נענה ואמר לו המהר"ש: 'רעדן חסידות' הוא הדיבור על אודנין דשמעין, ואילו 'זאגן חסידות' היינו כאשר השומעים אינם 'כלים' לקבל העניין, אלא שהעניין חוזר ומתעורר 'עס רופט זיך אפ', לאחר זמן, אם לא בעצמו אזי אצל בנו או נכדו.

ולכן, סיים אדמו"ר מהר"ש, כאשר הנני מספר אודות מאמר חסידות שהשומעים לא היו כלים, הנני משתמש בלשון 'ג'עזאגט חסידות', וכאשר הנני מספר אודות מאמר חסידות על אודנין דשמעין, הנני משתמש בלשון 'ג'ערעדט חסידות' (שיחת קודש ש"פ חוקת בלק, י"ב תמוז תשי"ט).

החותמת שעושה את ספריו
של רבנו מהר"ש זי"ע

ציון-מראה כללי של חצר בית רבותיט בליבאווטש ובתי החסידים

מקנא אני בו

הרה"ק רבי דוד מטאלנא ישב פעם בעיר קייב בסעודת מצוה בקרב קהל חסידיו. תוך כך עבר רבנו המהר"ש, עוד בחיי אביו, ברחוב מחוץ לבית.

רבי דוד שראהו מבעד לחלון שאל את חסידיו: מיהו אברך זה? וכשהשיבו שהוא בנו של ה'צמח צדק', נענה ואמר: הריני מקנא בו שהוא ממלא מקומו. כאשר העידו בפניו שמהר"ש הוא צעיר בניו של ה'צמח צדק', חזר שוב ואמר דבריו אלו: הריני מקנא בו שהוא ממלא מקומו! (סיפורים ופתגמים, פריז)

עוד מסופר: רבנו המהר"ש השתתף בהלווייתו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מוורקא, בנו של רבי יצחק מוורקא, שהתפרסם בכינוי 'הצדיק השותק', וכפי הנראה עמד בקשרי ידידות עם רבנו.

בהלווייה שנערכה בוורשא הכירה בהשתתפות רבים מגדולי הדור, ניגשו אליו כמה מחסידי וורקא וביקשו ממהר"ש לקבל מרותו, אך רבנו מהר"ש לא אבה לקבל את דבריהם ודחה אותם מכול וכול (מגדולי החסידות, ברומברג, סוף ספר ג).

מוסר וחסידות נפגשו

רבי ישראל מסלנט, מחולל תנועת המוסר ומגדולי דורו, נפגש פעמים מספר עם רבנו וכתוצאה מכך שררה ביניהם ידידות גדולה. פגישתם הראשונה היתה בפטרבורג הבירה, בה שהו שניהם בבית מלון אחד. חדרו של רבנו היה כמובן הומה חסידים, והדלת לא נסגרה לרגע, זה יוצא וזה נכנס. ואילו רבי ישראל איש המוסר היה מסוגר בחדרו ומתבודד כדרכו, ומעיין בספרי מוסר.

פעם עבר רבנו את החדר ופתח את הדלת של ר' ישראל בטעות. כשרבי ישראל ראהו קם לעומתו ושאל למבוקשו, לא רצה רבנו מהר"ש להטריחו לשווא ואמר לו על אתר: אינני מחפש את כבודו, אני מחפש את היהודים הליטאיים שלו, היכן הם נמצאים אם לא אצלו?

שוב התראו באחד ממעיינות המרפא בגרמניה אליו באו לשם רפואה. לאותו מעיין, בו היו מבקרים רבי המדינה, היו יכולים להיכנס על פי חוקי הממשלה רק בגלוי הראש. פעם שאל רבנו מהר"ש את רבי ישראל, מה עצה מצא לענין גילוי הראש, ורבי ישראל השיבו בתמימות שזוהי באמת שאלה קשה, אך הרי הוא בבחינת אונס ורחמנא פטריה. אזי הראה לו רבנו פאה נכרית על ראשו, שהזמינה במיוחד לשם כך, וחובשה תמיד בכניסתו למעיין.

מפאת חלישותו הגדולה, היה נוסע מהר"ש אל המעיין במרכבת סוסים, שכן היה רבנו מתנהג בהרחבה גדולה, ואילו רבי ישראל הלך רגלית. שמועה הגיעה לאזני החסידים שאין דעתו של ר' ישראל נוחה ממרכבתו של רבנו משום חשש שעטנו.

כשהגיעו הדברים למהר"ש, אמר: הרי בעל 'שבות יעקב' (או 'פנים מאירות') מתיר. כשפגש מהר"ש בעת הנסיעה את רבי ישראל בהליכתו ברגל, הזמינו למרכבתו באמרו בצחות לשונו: טוב לסמוך על ה'שבות יעקב' מאשר לסמוך על הרגליים.

כשרבי ישראל אמר לו שחושש לגאוה, אמר לו רבנו, דווקא כשיושבים בתוך מרכבה הדורה אפשר לקיים מידת הענוה כראוי. וכן נענה רבי ישראל והיה נועד יום יום עם רבנו המהר"ש (גדולים אין אונזער צייט, יעקב מרק, ערך ר"י סלנטר).

'המשך' זה היה חביב על כ"ק הרש"ב. במכתב בשנת תרס"א להרב מאיר שלמה ינובסקי, זקנו של כ"ק אדמו"ר זי"ע, כותב לו (אגרות קודש, חלק ג' עמ' רנב): בימים הראשונים דחג הפסח הבא עלינו לטובה יתחיל ללמוד את הדרוש 'וככה' הגדול, וילמוד אותו בכל יום איזה שעות, ולא יניחו באמצע כי אם יגמור אותו בעזרת ה'. ואם ילמוד עם חתנו ש"ב הר' ש"י מה טוב.

עמוק עמוק מי ימצאנו

במאמריו של הרבי מהר"ש היו נקודות רבות, עמוקות מגי ים, שהקשו על הבנת ה'המשך'. פעם אמר הרבי: אני מפרגן לחסידים שיתייגעו... (כולם בחכמה, עמ' 98).

בהקשר זה, כ"ק אדמו"ר זי"ע סיפר בשם מו"ח כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע שאמר על ביטוי שאדמו"ר מהר"ש כתב והעביר עליו קולמוס, שיש ללמוד את הביטוי, ולהבין הן את הטעם שאדמו"ר מהר"ש כתבו, והן את הטעם שהעביר עליו קולמוס (תורת מנחם).

ולמרות כל היגיעה הכרוכה בהבנת כל תג וכל אות, אמר כ"ק אדמו"ר הרי"צ בשם אביו אדמו"ר הרש"ב כי התבטא על אביו מהר"ש אשר צריך הוא להכנת מאמר חמש עשרה עד עשרים דקות ולא יותר מכך (רשימת הימין).

נערץ בסוד קדושים

היה רבנו מהר"ש חשוב בעיני צדיקי דורו ששיבחוהו וקילסוהו. רבי מרדכי מצ'ינוביל בירך את רבנו מהר"ש עוד בהיותו עולל רך. היה זה בעת שמחת נישואי בנו רבי יעקב ישראל מצ'רקס עם בת אדמו"ר האמצעי. באותה חתונה מפורסמת חלה המהר"ש ואמו הרבנית בקשה את ברכת רבי מרדכי לרפואתו. בהיותו זקן ותשוש כח שלח את בנו רבי אהרן מצ'ינוביל. כאשר חזר שאל רבי מרדכי את בנו רבי אהרן: איזה ילד הוא שם? השיב לו רבי אהרן: הוא בעל צורה. ורבי מרדכי קיבל דבריו בהתפעלות (ליקוטי סיפורים, פרלוב).

את רבי שלום מבעלזא, מגדולי צדיקי דורו, ראה המהר"ש בצעירותו, בחיי אביו, עת ביקר בבעלזא. ומעשה שהיה כך היה:

מהר"ש היה לבוש בבגדי סוחר, ונכנס אל בית המדרש בבעלזא לחזות את פני הצדיק רבי שלום מבעלזא בעת עריכת שולחנו הטהור. המהר"ש נעמד באחת מפיונות הבית שהיה כולו מלא חסידים שציפו דרוכים לכניסת רבם אל השלחן אשר לפני ה'. כאשר נכנס רבי שלום, שהיה כבר איש בא בימים וסגי נהור, נעצר על מפתח בית המדרש, ואמר שהוא מריח ריח טוב. לתמהון החסידים החל מפלס דרכו בין הקהל, עד שהגיע אל רבנו המהר"ש. משהגיע אליו אחזו בזרועו והוליכו ליד המקומות אשר בראש השולחן. ואמר לו: אברך, ממני אין מתחבאים! דרך הילוכו דימו חסידים כי טעות היא בידי רבם, והעירו לו: רבי, יהודי זה סוחר הוא. השיב להם רבי שלום: אכן, טוב סחרה מכל סחורה!

ליד השולחן ביקש רבי שלום מרבנו מהר"ש שיחלק 'שיריים' כמנהג צדיקי פולין, אך מהר"ש השיבו כי אביו אינו נוהג כן. גחן רבי שלום לעבר המהר"ש ולחש לו באזנו את רזי ה'שיריים' באלף מילים תוך דקות מספר וניאות רבינו לבקשתו לחלק 'שיריים' (נשיאי חב"ד ובני דורם, בשם חסידים מפי כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע).

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לרף היוזמי

יומא ב-כו

יום הכיפורים ביום השמיני

שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו

(יומא ב, א)

ויום הכיפורים הוא יום השמיני לפרישה. ולדעת רבי יוחנן בגמרא למדים זאת מיום השמיני למילואים. ובמדרש עה"פ בואת יבא אהרן אל הקודש אמרו "זכות המילה היתה נכנסת עמו". ומילה היא לשמונה ימים. וכמו"כ בהזאות דיום הכיפורים היו שמונה הזיות אחת למעלה ושבע למטה.

שייכות מספר שמונה ליום הכיפורים יובן על פי המבואר בגמרא (מגילה יז, ב) שברכת רפאנו היא השמינית, והנה בסוף המסכת (יומא פו, א) אמרו גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם. וענין הרפואה הוא דהנה כתיב תמים תהיה עם ה' אלוך, פירוש, שעל ידי המצוות יהיה הוי' נמשך להיות אלוך, ואזי תהיה תמים ושלם בכל אברי הנפש, דרמ"ח מצוות הם כנגד רמ"ח אברים, כי שלימות אברי הנפש תלוי בהמשכת אברין דמלכא שהן המצוות שהן חיות אברי הנפש. וכמו כן תהיה השלמות ותמימות בשמות הוי' ואלוים, ששם הוי' יהיה נמשך בשם אלוים.

אבל אם חיסר מצוה אחת או פגם בה, הרי נעשה מחוסר אבר, וצריך לתקן הפגם והחסרון. והיינו הרפואה של תשובה, וכמו שהרפואה הגשמית לחולי הגוף היא יקרה יותר ועליונה ממאכלי הגוף שעליהם יחיה האדם מאחר שהיא המתקנת את כל החיות להיות חיים מתוקנים, כך תשובה היא במדרגה עליונה יותר מכל המצוות.

דהנה כל המצוות הן המשכות חיות הנפש משם הוי', ומאחר שפגם בשם הוי' על ידי שחיסר מצוה התלויה ביו"ד של שם או בה"א כו'. צריכה התשובה להגיע למעלה מעלה משם הוי', היינו לבחינת עצמותו ית' להמשיך בחינת הוי' משם למלאות הפגם והחסרון. וכמו שכתוב ממעמקים קראתיך ה', עומקא דבירא (עי' זהר ח"ב סג, א-ב), שכמו מעיין שנתמעטו מימיו על דרך משל, שצריך לחפור בעומק עד המקור שמשם נובעין המים להמשיך משם, כך ממעמקים בחינת עומקא דבירא ומקורא דכולא דהיינו בחינת אנכי - משם קראתיך הוי', כלומר שעי"ז קורא וממשיך שם הוי' להיות חידוש התהוות החיות.

והנה שבעה מורה על סדר ההשתלשלות, כמו שבעת ימי השבוע, שבע שני שמיטה (כמבואר בשו"ת הרשב"א ח"א ס"ט) אבל שמיני הוא למעלה מהשתלשלות, ומשם נמשך כח התשובה והכפרה כנ"ל, ולכן יום הכיפורים הוא השמיני אחר שבעת ימי הפרשה.

(לקוטי תורה דברים מה, ג. אור התורה דברים ח"ג ע' א' תקנה ואילך. תור"מ ספר המאמרים מלוקט ח"א ע' עד)

ראיית מטרת כל נברא

וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו (יומא ב, א)

לכאורה הדבר צריך ביאור והסברה: עבודת יום הכיפורים הרי היא בדרגות הגבוהות ביותר בקדושה - בקדש הקדשים, ביום הקדוש ביותר בשנה, ועל-ידי הכהן הגדול. כיצד ייתכן אפוא שדוקא בעבודה זו של יום הכיפורים נדרש, שהכהן הגדול יהא נשוי?

ויתרה מזו, שלכאורה יש כאן ב' קצוות, שהרי יחד עם התנאי של ביתו זו אשתו, מבואר בהמשך המשנה ש"י ימים... מפרישין כהן גדול מביתו"!

ויובן על-פי הסבר המשנה "וכפר בעדו ובעד ביתו - ביתו זו אשתו". דלכאורה קשה: אם הכוונה של "ביתו" היא ל"אשתו",

מדוע אין התורה אומרת במפורש "וכפר בעדו ובעד אשתו"? ובהכרח שבמילה "ביתו" מתכוונת התורה לענין מסויים ב"אשתו", הרמזו במילה "ביתו". והיינו כדברי רבי יוסי (שבת ק"ח, ב): "מימי לא קריתי לאשתי - אשתי, ולשורי - שורי, אלא לאשתי - ביתי, ולשורי - שדי".

והביאור בזה: רבי יוסי ראה - לא רק שיש בעל הבית לבירה זו, ולא רק שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו, אלא בכל ענין ראה את עיקרו ומטרתו, ולא את הדבר כשלעצמו.

ועד כדי כך, שאצלו לא ייתכן "קריתי לאשתי אשתי", כי הוא אינו רואה "אשתי", אלא "ביתי", כיוון שהנישואין הם הקדמה והכנה לתכלית של קיום מצוות פרו ורבו - הקמת בית בישראל, שבא כתוצאה מן הנישואין, לכן הוא ראה את "אשתי" רק כ"ביתי". כל מציאות חיי הנישואין שלו היתה כדי לקיים את הציווי של "פרו ורבו", והוא ראה בענין של "אשתו" כבר מלכתחילה רק את העיקר והמטרה (המאוחרת יותר) של "ביתי".

וזהו המעלה הגדולה הנדרשת מכהן גדול ביום הכיפורים: עליו להיות "נשוי", אבל דווקא באופן שהוא רואה ב"אשתו" את הענין של "ביתו" - "ביתו זו אשתו", וזהו שיחד עם התנאי שעליו להיות נשוי - מפרישין אותו מביתו.

(ע"פ לקוטי שיחות חיי"ז ע' 172 ואילך)

שמיני עצרת - קליטה בפנימיות

שמיני רגל בפני עצמו... לענין פז"ר קש"ב (יומא ב, ג, א)

פירש"י רגל לעצמו שאין יושבין בסוכה (תור"ה פז"ר)

ולכאורה אינו מובן:

הענין שאין יושבין בסוכה בשמע"צ - הרי זה ענין של העדר, שמורה רק על כך שיום זה אינו חג הסוכות, אבל אין זה מורה כלל על היות דשמיני-עצרת, שהרי גם בכל השנה, לאחר שמיני עצרת, אין יושבין בסוכה. וא"כ, כיצד ניכר בענין זה ששמע"צ הוא "רגל בפני עצמו"?

אמנם על פי המבואר בדרושי חסידות, מובן: סוכה ענינה מקיף, משא"כ שמיני-עצרת - "עצרת" מלשון קליטה, דהיינו שאז באים כל הענינים בקליטה ובהתיישבות.

ויובן על פי משל הרב המשפיע שכל לתלמיד - הרי אינו יכול ליתן לו את כל השכל כמו שהוא, אלא הוא מוכרח לצמצם תחילה את השכל, וליתן לו רק מה שלפי ערכו. אבל אעפ"כ, בהשפעת השכל כפי שהוא לפי ערך התלמיד מכניס הרב גם את פנימיות השכל, אלא שפנימיות השכל נמצא בהאותיות בעולם ובבחינת מקיף, ועי"ז יוכל התלמיד סוכ"ס (אחרי "ארבעין שנים דקאי אדעתא דרביה") להגיע גם לפנימיות השכל.

ובעבודת האדם:

ידוע הרמז על פי הכתוב "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות". "מקנהו" - הם כל הענינים הגשמיים, והם צריכים להיות באופן ד"סוכות", בדרך עראי בלבד. והקביעות ("בית") צריכה להיות בעניני הנשמה מצד עצמה ("ויבן לו בית") תורה ומצוות.

ההרגש שהעולם מצד עצמו אינו אלא ענין של עראי, ועיקר ענינו הוא לעשותו ל"דירה לו ית" - הנה בחג הסוכות הרי זה בדרך עראי ובבחינת מקיף, דהיינו, שענין זה הוא רק בשכל ובהנהגה בפועל, אבל לא בהרגש הלב; ואילו בשמיני-עצרת בא ההרגש זה בפנימיות, דהיינו שנמשך גם בהרגש הלב.

ובזה יובן מ"ש בתרגום בענין היות דשמיני עצרת "כנישין

תהוון בחדוא מן מטילכון לבתיכון", שהוא ענין הכניסה מהסוכה אל הבית.

וזהו גם מה שפרש"י "רגל בפני עצמו, שאין יושבין בסוכה" - שענינו של ה"ר"ט דשמע"צ הוא, שנרגש בפנימיות ובקביעות שהעולם כולו אינו אלא ענין של עראי, ועיקרו הוא בכך שיש לעשותו ענין של קבע - דירה לו ית'.

(תורת מנחם ח"ז ע' 100. ח"ג ע' 66.
לקוטי שיחות ח"א ע' 68)

לשכת התשובה

בתחלה היו קורין אותה

לשכת בלוזי ומתוך שנותניו עליו ממון לכהונה ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש.. לפיכך היו קוראין אותה לשכת

פרהדרין (יומא ח, ב)

בתחלה: כל ימי שמעון הצדיק שהלך ימים (כ"ט)

לכאורה, הרי גם לאחר זמנו של שמעון הצדיק היו כמה כהנים גדולים שהיו צדיקים והאריכו ימים כמבואר בגמרא להלן, ומדוע גם אז נקראה "לשכת פרהדרין"?

אלא שעל דרך הרמז ישנו הענין ד"פרהדרין" כמו שהוא אצל הכהנים הגדולים הכשרים והצדיקים שהאריכו ימים - שזוהי מעלה גדולה. והביאור בזה:

הנקודה של עבודת הכהן הגדול ביה"כ היא - עבודת התשובה. והנה אחת מהמעלות שבעבודת התשובה לגבי עבודת הצדיקים היא, שעבודת התשובה היא בדרך התחדשות. כי ענין התשובה פועל, שהוא נעשה מציאות חדשה, עד שצ"ע התשובה יכול יהודי לומר על עצמו, בלשון הרמב"ם, "איני אותו האיש שעשה אותן המעשים".

וכך גם הכהן גדול בכניסתו לקודש הקדשים ביום הכיפורים הוא הופך למציאות חדשה,

וזהו "פרהדרין" למעליותא - להורות על עבודת התשובה.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ח ע' 224-223)

בין כח ההתנגדות לבית ראשון לכח ההתנגדות לבית שני

מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים.. אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה

בו שנאת חנם (יומא ט, ב)

וביאור הענין הוא, כי הנה כתיב זה לעומת זה עשה אלקים, דבחינת המנגד ומסתיר את אור האלקי דקדושה הוא בכל עולם ועולם לפי ערך התגלות הקדושה באותו עולם. ועל כן בזמן בית ראשון לפי שהיה אז בחינת האמונה האלקית בהתגלות בהיכל קודש הקדשים, לכן הי' אז קליפה המנגד לקדושה גם כן באמונה זרה, שהיו עובדי עבודה זרה, דהיינו שהי' בהם התאוה לעבודה זרה, ולא הכפירה לגמרי, והיו מאמינים באחדות ה', והיו מקריבין קרבנות, רק שהי' בהם התאוה רעה להיות מאמינים בהמזלות לעשותם עיקר, על אף שאינם אלא ממוצעים שעל ידם יעבור השפע אלקי, וזה הי' בזמן בית ראשון מפני שהי' אז האמונה דקדושה בתוקף לכן הי' המנגד ג"כ בדברים רוחניים.

אך בבית שני שחסר בו חמשה דברים ארון ולוחות ונבואה כו', רק אור אלקי מעט מזעיר נשאר ורק על ידי לבוש מסתיר והיינו המשכת אור האלקי כמו שהוא בא בהשתלשלות והתלבשות דמלא כל עלמין, לכן המנגד לקדושה היה גם כן רק בהתלבשות למטה יותר, היינו אמונות זרות וכזכות במילי דעלמא, והוא ענין עון שנאת חנם שהי' ביניהם, דהנה עיקר סיבת שנאת חנם בא רק מצד כח האמונה, שמאמין לדברי רכיל ולשון הרע שמדברים לו על רעהו, ומתפעל מזה מאד להיות לו לשונא לרדפו לחיייו ממש, וכן חבירו מאמין עליו לשון הרע ורכילות ונעשה שונא לו לרדפו, והיינו רוח עוֹצֵם שנמשך להפריד בין הדבקים, ועל ידי זה נהיה קטרוג למעלה על כולם, כי כאשר נעשה חבירו שונא בגשמיות הרי הוא מעורר דינין וקטרוגים קשים על חיי נפשו למעלה, ונמשך

התשובה להיכנס לקודש הקדשים

מקדש שני.. שמשו בו יותר משלש מאות

כהנים.. כל אחד ואחד לא הוציא שנתו (יומא ט, א)

למרות שכל אחד מכהנים אלו ידע את מדרגת עצמו, שגם הוא אינו ראוי לכהונה גדולה, שלכן על כרחו הי' זקוק לקנות את הכהונה הגדולה בדמים, וממילא ידע שגם הוא לא יוציא את שנתו - מכל מקום, החפץ והתשובה שלהם ליכנס לקודש הקדשים (ביום הכפורים), ששם השכינה שורה באופן גלוי, היתה אצלם גדולה כל כך, שהי' זה כדאי להם, אפילו אם מפני זה לא יוציא את שנתו.

(לקוטי שיחות חכ"ח ע' 223)

למטה לעורר עליו עון אשר חטא להיות מזה רצועה לאלקאה ממש בבני חיי ומזוני ממש, וכן משנאת איש לרעהו יעורר על רעהו קטרוגים עליונים, והם מעשה שטן לעשות פרוידים, והיינו סיבת אריכות הגלות.

(אדמו"ר האמצעי הקדמה לשער האמונה.
הנחות תקע"ז ע' רס)

חיבור גבול וכלי גבול

מסורת בדינו מאבותינו מקום

ארון אינו מן המדה (יומא כא, א)

דתיא ארון שעשה משה יס לו עשר אמות חוץ לכל רוח כשניתן צאמלע בית הכפורת והי' כל החלל לא היה אלא כ' על כ' (נכ"ט)

והנה, אין הפירוש ששיעור מקום הארון לא היה במציאות, שהרי בכדי שתתקיים מצוות הארון כתיקונו, ודאי שהיה להארון שיעור של אמתים וחצי וכו', ויחד עם זאת הוא לא היה מן המדה, היינו שאין זה רק ביטול מציאות המקום, אלא חיבור מקום וכלי מקום כאחד.

בחינה זו דחיבור גבול וכלי גבול, הוא מצד העצמות, נמנע הנמנעות. ולכן במקדש כתיב (בראשית כח, טז) "אכן יש הוי' במקום הזה", דהוי' הוא שם העצם.

וזה מלמד על מעלת הנסים המלוכשים בדרכי הטבע. דלכאורה נראה שהנסיים שלמעלה מהטבע הם יותר נעלים, כי בהם ניכרת הנהגת הקב"ה באופן ששולט ושובר את הטבע.

אבל באמת הנה הנסים שלמעלה מהטבע, מורים איך שאלקות אינו מוגבל ח"ו בהגבלות הטבע, וביכלתו לשבור את הטבע; אבל הנסים המלוכשים בטבע מורים לא רק שאלקות אינו מוגבל בטבע, אלא שאינו מוגבל גם בהגבלה שלמעלה מהטבע. הוא למעלה הן מטבע והן מלמעלה מהטבע, ולכן ביכלתו לחבר את שניהם, שטבע ולמעלה מהטבע יהיו ביחד.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ד ע' 1044)

התחלות קשות

שאל באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו.. בן שנה שאל במלכו.. כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה (יומא

כב, ב)

שאל נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו מיתה לנצל מלכותו ודוד נכשל בשתים ולא עלתה לו לרעה (נכ"ט)

הענין הוא משום שהמלכות בישראל היא מעלה ומדרגה גדולה מאד, שלא הי' כמוהו מימי משה, ותחילת המלכות היתה בשאל המלך. ולכן שלטה מדת הדין בשאל ולא נמשכה מלכותו, כי לפני התחלת כל דבר צריך להיות במיצר, ואחר כך יתפשט הדבר במרחב, ראשיתן מצער ואחריתן ישגה, וכך במלכות שאל ראשית המלוכה בבחינת מיצר, שנפל בו קטרוג ונפל במלחמה, אבל ואחריתן ישגה לעתיד במשיח בן דוד.

וכן הוא בכל הדברים וכמו באדם כאשר נולד מבטן אמו, להיות כי מעלת האדם נכבד מהכל כי בצלם אלקים עשה כו', לכן ראשיתו במיצר, כי תחלת יצירתו בבטן ראשו בין ברכיו, ואחר כך כשנולד יפול בו חיי צער כמו בחולי התינוקות ובצרכי תיקוניו אבריו וכו', ואחר כך להדריכו בדרך האדם להיות איש מבין ובר דעת וכו', דהיינו מפני שתחלתו בבחינת הקטנות מאד מצד מעלתו הנכבדה. מה שאין כן הבהמה, מיד שיוולד העגל יש בו כל מה שעתידי להיות אחרי יגידל.

והוא הכלל שכל שמעלתו נכבד יותר, יותר יהי' בראשיתו בבחינת קטנות ומיצר.

וזהו מה שאמרו כבן שנה שמלוכלך בטיט וצואה, שהוא על דרך משל הנ"ל בתינוק שנולד, שצריך רחיצה מטיט וצואה שמלוכלך כו', כך בחינת דינים הקשים שנק' טיט כו' היו נאחזים במלך שאלו שמלכותו היתה בבחינת קטנות כנ"ל.

וגם כל המיצר והדוחק שקיבל דוד משונאיו קודם מלכותו הי' ג"כ ע"ד הנ"ל בענין ראשיתו מצער ואחריתו ישגה כו'.

(ע"פ מאמרי אדמו"ר הוקן הקצרים ע' שלה)

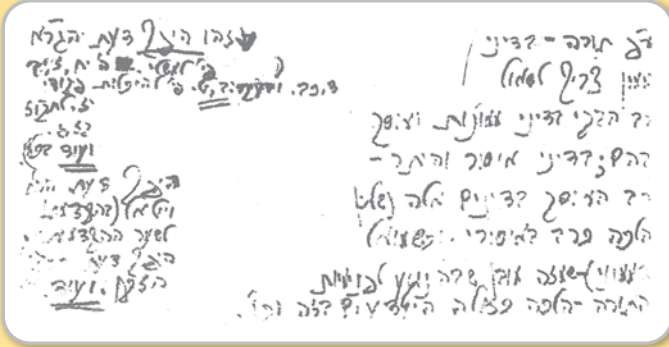

לימוד פנימיות התורה – חובה הלכתית

בחור ישיבה העלה במכתבו לרבי טענה ש"אין חיוב ללמוד פנימיות התורה, אלא רק נגלה", והוכיח זאת מכך ש"ישנם גדולים רבים שסברו וסוברים שאין חיוב בזה". על דבריו שאין חיוב ללמוד פנימיות התורה – ציין הרבי סימן תמיהה (!?) והוסיף: זהו הפך דעת הגר"א (פירוש למשלי ה', יח. ז, יב. ד, כב. ובעיקר: ב, ט. פירוש להיכלות פקודי יז. לתקוני זהר קז, ג. ועוד בכמה מקומות). הפך דעת הר"ח ויטאל (בהקדמתו לשער ההקדמות), הפך דעת רבנו הזקן. ועוד.

על המשך מכתבו, שיש גדולי ישראל שסברו שאין חיוב בדבר, כתב הרבי:

על פי תורה – בדיני ממון צריך לשאול רב הבקי בדיני ממונות ועוסק בהם; בדיני איסור והיתר – רב העוסק בדינים אלה (שלכן הלכה כרב באיסורי וכשמואל בממוני) – שמזה מוכן שבהנוגע לפנימיות התורה – הלכה כאלה היודעים בזה וכו'.

יפוצו מעיינותיך הוצה

ביקור בספריית 'מעיינותיך' / בנימין ליפקין

ברכת המאורות

תורה אור ולקוטי תורה המבואר • מאמרים מבוארים בלשון בהירה על פרשיות התורה וחגי ישראל • כרך שמיני ומשלים לסדרה: חג הפסח, ספירת העומר, ל"ג בעומר וחג השבועות

והבלעדי לסדרה זו בלבד: מאמר לכל פרשה מפרשות השבוע. לצד כל אלה ניתן לכל מאמר סיכום כללי שנכתב על ידי העורכים, ומעלתו אינה נופלת בחשיבותה מביאור המאמר עצמו.

מטרת הסיכום כפולה – לפני הלימוד ואחריו: לפני הלימוד הוא מאפשר ללומד המתעניין לסקור בקצרה את נושא המאמר ואת נקודת החידוש העולה מכל שלב בו. כך יכול הוא להחליט אם במאמר זה חשקה נפשו, שהרי "אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ".

לאחר הלימוד יכול הלומד להביט לאחור ולשנן באמצעות הסיכום את מהלך הדברים במאמר, דבר דבור על אופניו, מה שלעתים נבצר ממנו לעשות תוך כדי לימוד, עקב הפרטים השונים המעסיקים את מוחו בכל פרק מפרקי המאמר. כמו כן נוספו במהדורה זו אלפי מראי מקומות וציטוטים המופיעים בשולי הגיליון.

מלבד עריכת הביאור עצמו בעיון רב, בדקדקנות בלשון הרב ומתוך ליכון חברים של חברי המערכת, הושם במהלך כתיבת הסדרה כולה דגש משמעותי שהניסוח הסופי של הביאור שיוכא לפני הקורא יהיה עקבי בצחות לשונו ובהירותו, ובהתאמה לקהלי יעד מגוונים.

על העריכת הסדרה עמלו הרבנים החסידים, ה"ה הרב לוי געלב, הרב מנחם ברוד, הרב חיים זקס והרב משה לינק.

סדרת חמשת כרכי התורה נמכרה לאלפים מיד עם הופעתה ביריד החסידות בבנייני האומה לפני שלוש שנים, ולאחרונה הושלמה סדרת המועדים. לומדים מכל החוגים גמרו עליה את ההלל והתבטאו כי ציפו זמן רב לסדרה כזו שתיתן מענה לצימאונם.

הספרים 'תורה אור' ו'לקוטי תורה', של אדמו"ר הזקן, הם 'פרשת השבוע החסידית' ('די חסידישע פרשה') ו'התורה שבעל פה' של חסידות חב"ד. יש בהם מבחר ממאמריו של רבנו הזקן, שסודרו לפי פרשיות התורה והמועדים על-ידי נכדו, כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק'. הספרים האלה מעניקים מבט פנימי ומעמיק על סיפורי התורה, ציוויה והוראותיה.

עם זה, כפי שיועד כל לומד המתחיל את עיונו בספרים אלה, סגנונם המיוחד של המאמרים דורש עיון רב כדי להבינם על בוריים.

לפני מספר שנים נטלה על עצמה מערכת 'מעיינותיך' את המשימה הקדושה והנכבדה, שכל החפץ

ללמוד ממאמרי אדמו"ר הזקן – לכל פרשה ומועד בשנה – יוכל ליהנות מביאור הולם כלבבו. לצורך זה, בסדרת הספרים החדשה השקיעו העורכים אלפי שעות של לימוד, כירור וליבון במסתרי של כל מאמר, והסתייעות במאמרים של אדמו"ר הזקן עצמו במקומות נוספים וכן במאמרי רבותינו נשיאינו, המבארים את דבריו רבנו הזקן.

לפני הקורא מוגשת התוצאה המפוארת: שמונה כרכים, ובהם מאמר ערוך לכל אחת ואחת מפרשיות התורה וקבוצת מאמרים לכל מועד ממועדי השנה. כל פסקה במאמר מבוארת על משמעותה והשתלבותה במבנה הכללי. תוכן המאמר נבנה לעיני הקורא נדבך אחר נדבך, וביאורי רבותינו נשיאינו מוסיפים בהירות ועומק לדברים.

יש לציין שבסדרת המועדים הזו נבחרו מאמרים נוספים על המאמרים שבסדרת 'חסידות מבוארת – מועדים' (שעל ידי מכון 'היכל מנחם' בורו-פארק) שקדמה לסדרה זו, ובשתי הסדרות יחד רובם המוחלט של מאמרי אדמו"ר הזקן לחגים מספריו תורה אור ולקוטי תורה זוכים לביאור יסודי ובהיר. זאת בנוסף לחידוש העצום, המבורך

